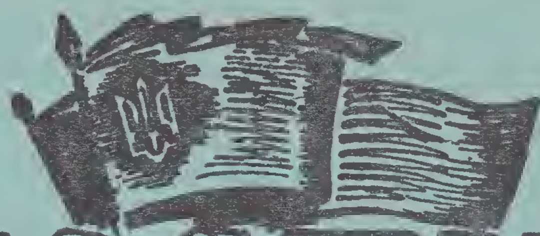

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

INDEPENDENT UKRAINE

ОРГАН О. Д. В. У.

ЗМІСТ:

Рік X — СІЧЕНЬ, 1957 — Ч. 1 (97)

Видає; Центральна Управа Організації Державного Відродження України.

Редагує Редакційна Колеґія.

Адреса Редакції і Адміністрації:

INDEPENDENT UKRAINE
Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.

Редакція застерігає собі право скорочувати рукописи. Рукописи на бажання авторів повертаються.

Передруки з «Самостійної України» дозволені тільки за поданням джерела.

Редакція застерігає собі авторське право друкованих в журналі статтей.

Редакція містить теж дискусійні матеріяли, що є висловом думки автора, а не Редакції.

Статті підписані повним іменем авторів є їх особистими думками і вони не конче мусять висловлювати думки Редакції.

Ціна одного примірника в ЗДА і Канаді — 30 центів. В Англії і Австралії — 2 шілінґи. В інших державах рівновартість 30 центів в перечисленні на валюту даної держави по обов'язуючому курсі.

Передплата «Самостійної України» виносить річно:

в ЗДА і Канаді — дол. 3,

в Англії і Австралії — 24 шил.,

в інших державах рівновартість дол. 3 в перечисленні на валюту даної держави.

INDEPENDENT UKRAINE

Published monthly by the Organization for the Rebirth of Ukraine

Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.

Edited by the Editorial Board

Subscription in the United States and Canada
$3.00 per year.

Всім українцям на Рідних Землях, а зокрема геройським бойовикам ОУН, всім тим, що опинилися на засланнях та поза межами Батьківщини, Голові Проводу Українських Націоналістів, полк. Андрієві Мельникові, Проводові Українськнх Націоналістів і всім Членам Організації Українських Націоналістів, Управам і Членам Відділів ОДВУ, УЗХ і МУН, Упраавм і Членству Братніх Організації на інших теренах, Управам і Членам усіх тих Громадських Організацій на терені ЗДА, що з нами співпрацюють

Веселих Свят бажають і з Новим Роком вітають

Центральна Управа ОДВУ
Головна Управа УЗХ
Головна Управа МУН в ЗДА

З Різдвом Святим вітаємо наших співробітників, передплатників, читачів і кольпортерів.

В дружній співпраці всіх нас над розбудовую «Самостійної України» і над поширенням її ідей між українським народом вступаємо в цей Новий Рік 1957 — десятий рік нашого Видавництва — з сердечними побажаннями всім нашим друзям і прихильникам.

Христос Родився! Славім Його!

Редакція «Самостійної України»

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

Рік X СІЧЕНЬ, 1957 Ч. 1 (97)

ОЛЕСЬ БАБІЙ

А СЬОГОДНІ В ТЮРМІ КОЛЯДУЄ ДЕСЬ ВІН...

*На дрімаючий садок сипле, сиплеться сніг,
Білий килим застелює стежку,
На побитих шибках, у маленькім вікні
Дід мороз помережав мережку.*

*У хатині, під ніч, коло хліба, куті,
Свічки дві блимнули на обрусі, —
Прошептавши тихцем ті молитви святі,
Батько мовив тоді до матусі:*

*— Ще торік Вечір-свят святкував з нами син,
І колядку співав тут із нами,
А сьогодні в тюрмі колядує десь він...
Може нині залився сльозами...*

*А матуся мовчить і глядить в далечінь,
Тільки погляд без слова говорить,
Скільки в серці її і журби і терпінь,
Як поранило душу їй горе.*

*Втерла мати сльозу, що скотилась лицем,
Засвітила за сина ще свічку;
А поклавши її, щапиталась тихцем,
— Чи в тюрмі колядують ту нічку?..*

*А старий задрижав, а старий затремтів,
І сказав, що й не вчула мати:
—У тюрмі не дзвенить ані сміх ані спів...
Там не вільно ніколи співати...*

*І спитала вона: — Чи в Різдвяну цю ніч
Син в кайданах, як все, як щоднини?
А старий втер сльозу із утомлених віч,
Не озвався ні словом єдиним...*

*Він глядів і мовчав, говорити не міг,
Сніп пшеничний поклав під стіною,
А матуся в вікно все дивилась на сніг ...
І хитала в журбі головою...*

*Так дивилась на сніг, що вдаряв об шибки...
Наче ждала когось, вижидала;
І чомусь з рук її, вже старечих, слабких
Свічка третя на землю упала..*

*Зупинився їх зір на іконі, хресті,
До вечері засіли обоє,
Їм ввижалось, що син через грати густі
З гордим дивиться у світ спокоєм...*

*Їм ввижалось, що син у далекій тюрмі
Був веселий, такий, як і вдома...
Що жевріли вогнем сина очі у тьмі,
Що не скарживсь ніколи, нікому...*

*Бо писав він до них от недавно в листах,
Що не страшно за волю страждати,
Що не зломить його ні тюрма, ані страх,
Не злякають кайдани, ні ґрати...*

*Цілий вечір святий, при вечері святій
Не озвались ні батько, ні мати...
А на них споглядав із ікони в куті
Син Марії, Ісус, Бог Розп'ятий...*

*Аж у третій день свят, як веселі дзвінки
Задзвонили, то мати з просоння
Говорила: — Чи то дзвонять колядники,
Чи десь в'язні кайданами дзвонять? —*

*І не слухав отець тих пісень, колядок,
Тільки мовив: — Ті коляди красні,
Та здається й мені, то не дзвонить дзвінок,
Тільки дзвонять кайданами в'язні!»*

НАШІ СПІВРОБІТНИКИ:

На цьому місці виводимо галерію співпрацівників «Самостійної України» — співтворців нашого світогляду і будівничих нашої політичної думки.

БОГДАН БОЦЮРКІВ

Богдан Боцюрків

Перший редактор «Самостійної України», Богдан Боцюрків, належить до молодшого покоління українських науковців, що вийшли з націоналістичного середовища.

Народжений 3 вересня 1925 року в місті Бучачі, Західня Україна, там зачинав свою початкову освіту. В роках 1937-1943 ходив до середньої школи у Львові, кінчаючи українську «Академічну», т. зв. Головну, гімназію.

Університетські його студії починалися в університеті Йогана Вольфганга Ґете в Франкфурті над Майном, де він у 1947 році студіював археологію і мистецтво. Переїхавши до Канади, продовжує студії в Манітобському Університеті в Вінніпеґу в роках 1949-1954 на відділі політичних наук і історії. Тут дістає він академічні ступні бакаляврa філософії, (Б. А.) і майстра філософії (М. А.)

Вибиваючися в своїх студіях понад пересічний рівень, отримує він стипендії «Українського Народнього Союзу», імени канад. прем'єра Мекензі Кінґа, від Чікаґського університету та від Форда і в роках 1954-1956 доповнює свої студії політичних наук в Чікаґському університеті, як докторант філософії в ділянці політичних наук.

Академічну свою працю зачинає він у Вінніпеґу, як асистент при катедрі політичних наук Манітобського Університету в роках 1953-1954. В університеті в Чікаґо працював асистентом у «Центрі для слов'янознавчих студій» і в «Центрі для студій американської закордонної політики» в роках 1955-1956, а водночас був лектором того ж університету. Тепер займає становище асистент професора політичних наук в Албертійському Університеті в Едмонтоні в Канаді.

Молодий наш учений має за собою кілька наукових англомовних праць. Є він автором більшої студії «Советська політика в советських окупаційних зонах у Німеччині й Австрії», співавтором монографій на англійській мові «Україна» і «Білорусь», виданих установою «Гюман Рілейшенс Ерія Файлс» при університеті Єйл. З-під його пера вийшли статті «Україна» і «Міжнародне право й договори» та інші в «Американській народній енциклопедії» в Чікаґо 1956. Тепер працює над своєю дисертацією присвяченою советській церковній політиці в Україні в рр. 1918-55.

Він являється членом таких установ як «Наукове Товариство ім. Тараса Шевченка» в ЗДА, «Американська Асоціяція Політичних Наук», «Чікаґська Рада для Міжнародніх Взаємин», «Канадійський Інститут Міжнародніх Справ», Філософічне Товариство Албертійського Університету і Канадійська Асоціяція Університетських Викладів.

Не зважаючи на свої студії й наукову працю, Богдан Боцюрків увесь час був активний у громадській діяльності на різних її ділянках. У Львові редагував «Юнака» в 1943-1944 роках, а в Канаді «Голос Молоді» від 1949 до 1954 року. Коли в 1948 року зайшла потреба видавати в Вінніпеґу «Самостійну Україну», Богдан Боцюрків стає першим її редактором. Тут же й займає він пост секретаря організації «Молоді Українські Націоналісти» — шість років, та «Українського Національного Об'єднання Канади» — два роки. З інших його становищ у суспільному житті згадати треба, що був він членом дирекції «Осередку Української Культури й Освіти» в Вінніпеґу в роках 1952-54., першим Віцепрезидентом «Союзу Українського Студентства Канади» в 1954-1955 роках і Головою студентської організації «Зарево» в Вінніпеґу 1954-1955. (Продовження на ст. 6-ій)

НА ПОРОЗІ ДЕСЯТОГО РОКУ

З цим числом «Самостійна Україна» вступає в десятий рік свого існування. В тяжких для Видавництва умовах, переборюючи фінансові труднощі, байдужість і нехіть до друкованого слова «Самостійна Україна» дала в руки своїм передплатникам і читачам 96 чисел політично-громадського місячника.

Історія «Самостійної Укріїни» за цю декаду — багата і буйна. За цей час перенесла вона своє місце оцідку з Вінніпеґу в Канаді перейшла до ЗДА, найперше до Ст. Пол, потім до Чікаґо. П'ять разів змінялися її редактори. Подумана спершу як «Орган державницької думки» у Північній Америці, від липня 1955 року стала вона органом ОДВУ.

«Самостійна Україна» — і її одноіменна попередниця з-перед більш як пів століття — ворушила сумлінням українства, не давала йому заснути в безпеці і добробуті, звертала його очі на далекі політичні горизонти, що сьогодні ще може мрякою прикриті, але завтра заблищать у сонці правди.

На десятому році свого існування «Самостійна Україна» спокійно може сягнути в минуле. Вона свій обов'язок виконала і записала сторінку в літописі українського націоналістичного руху на цьому континенті, що її не зможе промовчати колись історик. Вона зібрала довкола себе гурт співробітників, визнавців спільної ідеї українського націоналізму, вона здобула собі коло читачів і вона сміливо ставила проблеми внутрішнього і зовнішнього українського життя.

«Самостійна Україна» спознала свій обов'язок, але далеко ще не скінчила свого завдання. На порозі десятого року стоїть воно перед нею у такій же гостроті, як у моменті коли з-під друкарської преси йшло в світ перше її число. Якщо вона має виконати своє завдання, якщо змагання її не мають перемінитися в безнадійну боротьбу з вітряками, вона мусить вимагати від своїх друзів і прихильників найперше зрозуміння, а потім допомоги в здійснюванні своїх завдань.

Яку мету ставить перед собою «Самостійна Україна»? Відповідь замикається в двох точках:

1. «Самостійна Україна» — орган ОДВУ. Вона мусить відбивати в собі життя великої і заслуженої для українського народу Організації, ставити перед членством і керівними органами ОДВУ ідеологічну й організаційну проблематику своєї Організації, заставляти його спільно продумувати над тими справами, шукати розв'язки вже існуючих питань, розкривати нові горизонти.

В цій своїй якості «Самостійна Україна» стоїть на реальному ґрунті американсько-української громадськости і є виразником її щоденних духово-національних потреб.

2. «Самостійна Україна» виростає зо світа ідей українського націоналізму. Вільна думка в Україні придушена, не може себе виявити ні словом ні друком, цілі покоління України виростають, не маючи змоги давати свойого вкладу в розвиток самостійної української духовости, в український націоналістичний світогляд. Україна сьогодні не має можливости ставити й розробляти всіх культурних, економічних, соціяльно-громадських і політичних проблем, що їх несуть зі собою історія і потреби українського народу. Цей обов'язок спадає на українців, що живуть у вільному світі і «Самостійна Україна» перебирає на себе його частину.

В цій своїй другій якості «Самостійна Україна» неначе продукує на запас. З нагромадженого на її сторінках ідеологічного й політично-програмового матеріялу будуть колись черпати українці, як зміняться політичні відносини настільки, що вільно і без страху можна буде висказувати в Україні свої думки.

Чого вимагає «Самостійна Україна» від своїх друзів?

Найперше: співпраці на її сторінках. Тільки тоді віддзеркалюватиме вона думки й погляди ОДВУ та української громадськости у вільному світі, коли виявлятимуться вони статтями, дописами і питаннями до редакції, масовими відповідями на запити й анкети редакції.

По-друге: свого поширення. «Самостійна Україна» не була й не буде масовим пресовим інформаційним органом. Для тієї цілі існують щоденники й тижневики. Але вона хоче дійти до кожного українця, в якого душі відчувається ще неспокій за долю всього українського. І в тому вона просить допомоги своїх читачів — з'єднувати для неї симпатії, приєднувати передплатників, кольпортувати її скрізь, де збірається українська громада.

І востанне: зміцнити її фінансові бази. Що більшу опору матиме «Самостійна Україна» в жертвенності своїх прихильників, то кращий і цікавіший буде її зміст.

Тому кличемо наших друзів, прихильників, передплатників, кольпортерів і читачів:

«Самостійна Україна» буде такою, якою Ви схочете її мати. Випишіть себе на її сторінках, поширюйте серед нашої громадськости і жертвуйте на її «Пресовий Фонд».

Тільки тоді, коли в усіх тих трьох напрямках розгорнеться тісна і дружня співпраця між «Самостійною Україною» та широкими колами її читачів — наше покоління виконає свої завдання і виправдає себе перед українським народом.

Д-р Юліян Вассиян

ДОСКОНАЛІСТЬ ХРИСТИЯНСТВА*

Духовий портрет основника християнства, нарисований на сторінках Євангелії, переходить межі людської геніяльности, що проявляється в творчому політі уяви та з глибині інтуїції. В світовій літературі не зустрічаємо духового образу людини, який дорівнював би моральній досконалості євангелійного Христа. Тут було потрібно оригінальної, живої людини, щоб кермувати рукою очевидця без допомоги його літературно-мистецького хисту. З цього боку Євангелія може послужити доказом, що останнім джерелом, з якого черпає мистецька уява **є дійсна людина і дійсне життя.** Безсумнівну свобободу, розмах і ширінь уяви, сповидно необмеженої, зумовляє в певних випадках реальна досконалість життя настільки, що стає для неї кінцевим зразком, абсолютним екземпляром, до якого уява своєю власною силою ніколи не піднеслася б. Христос — це зобов'язуючий історичний факт реальної появи моральної досконалости, неперевершеної і неперевищеної ніяким зусиллям творчої конструкції. Всяка спроба перевищити її кінчиться наглядним безсиллям мистецького образу та філософічної синтези понять супроти євангелійного документу живого Христа. Хто сумнівається в таку обмеженість своєї сили мистецького творення, нехай попробує суперничати з простотою і наївністю євангелійного оповідання.

Теоретична досконалість, висловлена психологічними красками понять — не ділає прямо і не накидається своєю безпосередністю. Також мистецький образ, хоч насичений живістю наглядности, має в собі ще за багато умовности та відносности, задля чого не може вийти поза свою ролю символу і враження оригіналу 1) Якби мистець не бачив ніколи живих людей, якби він не мав багатого досвіду особистого духового життя, — його твори були б мертвими конструкціями, без сили ділати на видців як життя. Тільки подумана досконалість не дає ще відчути, в чому саме її суть, завдяки якій вона ділає, як досконалість. Теорія не має безпосередньо в собі критерія оцінки для тих родів духової досконалости, що для них не можна створити їх силою чистого думання, чи пак не можна їх «видумати». Не вкладаємо в наші поняття нічого, чого б ми попередньо не пережили в різних формах, фазах внутрішнього досвіду. Можемо теоретично описувати, пояснювати і викладати нпр. про психолоічі типи і характери, але основна риса їх буде незрозуміла, доки ми самі її не будемо переживати відповідним способом. Нічого не поможе найсолідніший виклад про чесноту хоробрости перед авдиторією боягузів, що живють і думають образами втечі перед ворогом. Якби людський розум був «intellectus archotypus» — вистачало б саме думання, щоб творити реальні світи досконалости з місця, спонтанно, без потреби їх дальшого здійснювання. Наш дух став би невичерпаним джерелом творення в такому характері, що його приписує наша віра Божій всемогучості. Доходимо до головного засновку теми: **моральна досконалість це душа людини, здібна до чинів, яких рівень дежить високо понад плесом людського життя, і є для неї стремлінням, ідеалом її духового розвитку.** Подібно, як у царині зародження (зачаття) певного типу життя та вартостей **шуканого основника-чоловіка,** особи, так і всяке прямування до моральної досконалости **розуміємо індивідуально: моральний подвиг мусить довершитися в людині-особі, що його досягає і переживає безпосередньо, як його творець.**

Основник християнства сповняє обі згадані передумови в божественній досконалості й величі. В своїй ролі морального вчителя він не знаходить рівного собі в цілій історії. Тим самим, виконанням свойого післанництва він показав абсолютний зразок моральної величі. Хто зумів би накреслити досконаліший тип — перевищив би Христа і з тою хвилиною зробив би християнство тільки **історичним** фактом. Доки не виступить жива людина і своїм життям не покаже **дорогу досконалости,** доти та досконалість не існує. Сила уяви й абстракції є безсильна супроти онтологічної досконалости душі. Взагалі: теоретичний нарис моральної індивідуальности або спертий на живім прикладі і має тоді субстанціяльну вагу, або він є видумкою без усякого глибшого впливу. Інакше й уява неспосібна **створити** моральну досконалість, вона може її тільки **відтворювати** мовою мистецької символіки, маючи своїм джерелом — **світ досконалих людей.**

Конкретна, невичерпна сила християнства лежить у моральній абсолютності свойого творця. Ні один основник релігії не був від початку до кінця тим самим, однаково небесним і природним учителем і проповідником благої вісті. А також не знає історія 2-го такого, щоб за невинність, чистоту й доброту серця заплатив найвищу міру власної крови. Розп'яття є найсильнішим в людській історії прикладом морду. Трагізм як дійсність, підкреслений смертю на хресті, є потрясаючим видом невинности, вмираючої мученицькою смертю з рук природи-життя. На Голгофті кінчиться драма боротьби двох світів перемогою земного світу; але тріюмф залишається за переможеним, він перемагає глиби-

*) З недрукованої посмертної спадщини.

1) Тут не можна відчитати одного слова з оригінального рукопису.

ною жертви і народжується в історії найбільшим релігійним рухом, який вона знає. Стає сумлінням світу, а його пречиста з'ява здрігає найтвердше серце злочинця. Релігія любови — це єдиний можливий противник природного зла, але її властиве царство не має умов здійснитися на землі. Христос кинув людині найбільше завдання: **сотворити в собі небесну природу ціною найбільшого зусилля і найвищої жертви.** Кожна велика релігія сформувала свою систему засад та важких для людини вимог, однак ні одна не зробила це з таким моральним правом, як християнська.

Світ білої раси стоїть від двох тисяч літ під знаком жахливого вбивства свойого пророка. Розп'яття — це нечувано бентежливий знак. Така емблема палить душу вогнем розжареного заліза. Поміж різними рефлексіями перед тим знаком виринає одна, найбільша знаменна: світ, в якому жив Христос і в якому розвинулося християнство, був не тільки злий, що треба було аж такого трагічного способу уґрунтовування серед нього спасенної думки. Той самий світ був так сильно опанований взаємною ненавистю, що треба було з найсильнішим акцентом проповідувати противенство його гріху: любов. Погляд на Розп'яття невідступно прокладає образ якоїсь необнятої безодні, виритої вибуховою силою велетенського катаклізму в серці космосу. Цей вибух розколов єдиний колись світ на дві нерівні, неоднакові частини і від тоді запанували в душі людини неспокій і боротьба.

Можна сумніватися в доцільність християнських заповідей, відкидати християнську метафізику, не вірити в божественну природу Ісуса Христа, однак цей повний скептицизм і атеїзм є безсильний супроти християнства разом з його основником, як історичного факту, що триває дві тисячі літ. Проблема джерел, т. є узасаднюючої причини є неминуча і тут нічого не говорить плиткий заміт, мовляв, християнство — це мітологія, некритична фаза людського розвитку, і т. і. Супроти євангелійного документу духової величі живого Христа критика позитивізму та інших споріднених напрямків є в найкращому випадку простимою помилкою, бо її завинила короткозорість і зарозумілість розуму, сліпого на красу душі.

Передусім ґенеза християнського дуалізму відразу поставлена з незвичайною гостротою та внутрішньою натугою конфлікту. Ні античний світ ні східні впливи, ні вкінці місцеве середовище юдаїзму не дають достатньої основи для його появи. Христос на тлі своєї батьківщини якийсь чужий, душевно нежидівський, скоріше фавстівський, північний, ніж південний. Сучасне йому жидівське середовище, з погляду істоти юдаїзму і його традицій — націоналістичне, нетерпляче, еґоцентричне й однонторове, однобічне — могло дати певні дані для реакції в дусі протилежної скрайности, але вона не пояснює глибокої безпосередньости Христової природи, її моральної простоти й чистоти. Та й і стиль Євангелії якийсь неначе не жидівський.

Дальша особливість: греко-римський світ є в усьому горизонтальний і самодоцільний, собі вистарчальний. Християнство вносить у нього щось цілком протилежне, незрозуміле, чуже. Містичний елемент тотосвітньости — це можливо найбільша протилежність гелленської імманенції. Але згадана чужість християнського дуалізму і трансценденції — тільки сповидна. Вже неоплятонізм защіплює в плястичну округлість античного натуралізму глибоку песпективу метафізики й містицизму. Поволі вдираються туди мотиви релігійности Сходу, повні маґії, містики і надприродности. Християнство находить у тому підготований для себе теоретичний ґрунт але ця в дійсності тільки **формальна** подібність за мала, щоб з нею асоціювати суттєвий бік християнства, яким є незрівняний з нічим в історії його моральний етос. Коли антична душа клала натиск на теперішність життя і бачила в ній істоту всього, християнська оцінювала земне існування як переходову, дочасну, підготовчу фазу до правдивого, вічного буття після тілесної смерти. Її духове світло зверталося кудись у засвітню далечінь, воно видовжувалося в промінь напруженого хотіння, туги, надії, молитовного дожидання великої переміни з дочасного в вічне. **Для поганина дійсність у своїй повноті вже є тепер.** Вона готова, скінчена, вловима. Для християнина все головне і правдиве щолиш **буде колись.** Його треба здобути, заслужити собі добрими ділами тому, хто доступає за те ласки Божої. Християнство щоправда в засаді статичне, бо його основна мета — це небесне щастя душі, ангельське буття в блаженному споглядання на велич Бога. Однак досягнення цеї мети обставлене й передумовлене таким укладом залежностей, що людина-християнин усе мусить іти наперед, безнастанно досконалити свої душевні здібності, щоб могти надіятися вічного щастя.

Антична людина не має ніякої будучности, ніякої динаміки, бо її світогляд не вимагає нашірення людської істоти поза межі біологічно природного існування. Це головне джерело неісторичности, нединамічности в способі думання і ділання клясичного світу: **Йому цілком бракує дименсії висоти,** що в людині християнської культури доходить майже до самовладности зо шкодою для інших вимірів. Цей світ убогий на творчу розгорненість життєвих сил у вільній грі природних поривів тіла й духа, — зате він багатий на спіритуальну зосередженість, внутрішню активність та містичну задивленість у тогосвітню досконалість. Тут начинається головна проблема: чи обговорені душевні стани — реальні, чи вони абстраговані? (Наприклад, фавстівський світ має сьогодні дуже виразні геленістичні тенденції). Відповідь; наша культура є внутрішньо **много-**

готипова, в кожному випадку більшечленна ніж етична, тому вона має в собі далеко ширшу і глибшу скалю.

Чи треба розрізняти між Христом і християнством? Так. Християнство — це історичний процес, що триває по сьогодні і воно має свої особливості, залежно від психіки народів, що його визнають. Організаційна, канонічна й догматична єдність християнства не існує, а його найбільший відлам — католицизм — також внутрішньо не вирівняний, хоч організація Католицької Церкви зразкова і впливова. Відмічена внутрішня неодностайність християнства не є ніяким доказом його слабости чи познакою розкладу й упадання. Саме навпаки: сила християнства зазначується тим, що воно здібне опановувати **різні** народи і бути для них викладником їх релігійного етосу. Дух християнської релігії й моралі має можливість доступу до людського серця без уваги на його расово-національну приналежність. Він промовляє до людини в **тих ситуаціях її долі, що однакові для всіх людей.** І це вистарчальне пояснення **факту християнської універсальности.** Не можна, помимо найскромнішого націоналізму, заперечити, що християнство як релігія має міжнародню місію: воно цікавиться передусім есхатологічними справами людської душі, а тільки посередньо **цілим** людським життям. Його пацифізм є одною з заповідей релігії любови, тому войовничість, проповідувана християнами, має тільки в одному випадку оригінальний характер: коли вона боронить виключности християнства, як **единої** правдивої релігії і коли її поширює. Тоді наука небесного вчителя дістає за основу живу відданість земної людини з її вогнем життєвих пристрастей.

Істота християнської релігії зазначена настільки ясно, що не вільно стилізувати її в дусі різних посторонніх ідеалів. А теж ніхто не може заборонити якомусь народові признавати християнство своєю релігією, але одночасно дбати про підстави свого земного існування при помочі засобів, яких не признає і не пропагує християнство. Треба вкінці рішити недвозначно, що релігія **передусім** важить своїм питомим тягарем у **будучність,** що вона не має даних уже тепер, на цілій лінії земного життя перебудувати людину на зразок ідеальної досконалости своїх заповідей, що її роля — боротися проти сил безвладности в людині, що ділають вниз, у безодню розкладу й небуття, боротися з частинним тільки успіхом; що внутрішній світ людини — це послідовність суперечливих переживань і постійна боротьба за власне обличчя, а тому не треба дивитися на ніякий стан духа як на форму незмінної остаточности; що в цілості релігія, оформлена як наука, **необхідно** попадає в конфлікт з законами історичного життя, що є невблаганою боротьбою за буття в формі земної людської індивідуальности.

З другого боку неоправдане домагання, щоб релігія **запевнювала** людині доконану совершенність і сама в своїй організаційній формі таку совершенність мала. Кожна церковна **організація, також** християнська, є в першій мірі історичним **твором** і як така обтяжена всіми прикметами й **хибами дійсної** людини. Ступінь натуги релігійної волі, навіть коли найвищий, все є тільки спробою здійснити релігійний ідеал, ніколи безпосереднім здійсненням. Це хибна наука, признавати тільки два ступні існування: земний і небесний. Християнство згрішило **радикальним** антропоморфізмом, воно зробило небо занадто людським і доступним, щоб стати універсальною релігією, щоб здобути ма ову людину. Заголомшуючий міт числа розбивається нераз об одну голову і тратить усю свою силу. Хто сьогодні поважно приймає конкретизацію християнської тогосвітньости? Тільки неясна уява космічного генія проймає містично настроєну душу і вона вірить у глибокій своїй релігійності, що після земного життя буде **якесь дальше продовження.** Конкретність християнської релігії є її силою, якщо бачити її силою, якщо бачити її функцію в заспокоюванні душі пересічної, масової людини, але є вона слабістю супроти притомности сильної душі. Чи тут сталася помилка? Мабуть ні. Бо природне завдання релігії звертається до душевних потреб людини взагалі. Тому, що людська маса — пересіч, мова релігійної символіки є проста, достосована до бажань і уяв простої душі.

Моральний етос християнства не вигорить, доки людина мусить умірати. **Свідомість смерти** — ось абсолютний ґрунт релігійних ідей. Навіть найбільш песимістичні релігії є в дійсності гуманістичні. добродійні. Людина борониться релігією, як своєю останньою зброєю проти **нігілізму.** І найсильніше, найздоровіше життя є безсильне в зеленому царстві природи. Соняшне здоров'я є одною недугою, що її людина завважує вперве тоді, коли вона кінчиться: в хвилині смерти. Будова людського життя за крихка, щоб встоятися самостійно, але досить сильна, щоб збудити з себе джерело віри в вічне життя в тіні Божої всемогучости.

БОГДАН БОЦЮРКІВ

В часі походу на Схід 1941 року, Богдан Боцюрків разом з іншими націоналістами рушив на Київ. Арештований німцями в Білій Церкві перейшов німецькі тюрми в Житомирі — Львові — Кракові в 1941 — 1942 роках. Під кінець війни знову був політичним в'язнем у німецькому концентраційному таборі Фльоссенбург 1944-1945.

На сторінках редагованих ним націоналістичних журналів помістив Богдан Боцюрків десятки статтей на ідеологічні, програмові, політичні й усякі інші актуальні теми. Зокрема багато завдячує йому «Самостійна Україна», якої — як сказано — був у 1948 році редактором, а від того часу по сьогодні постійним співробітником.

Зиновій Книш

БЕЗ ІЛЮЗІЙ

По цілому світі гомонить велика трагедія мадярського народу. Піднявши повстання майже голіруч проти московського колоса, мадярські повстанці кинули крик розпуки в сторону Заходу, а в першу чергу до Злучених Держав Північної Америки, як гарантора безпеки Західнього Світу, розпучливий голос рятунку перед загибіллю, звернений до тих, що від років узажалися оборонцями вільности сумління, політичних переконань і свободи релігійного життя. Голос цей глухо пролунав і розгубився в просторі, а тимчасом московські танки торощили кості мадярських жінок і дітей.

Одчайдушні оборонці Будапешту не перші і, мабуть, не останні, що надаремне апелювали до збройної інтервенції в обороні свого народу перед кривавими катами Кремля. Не давніше як перед трьома роками ці ж самі московські танки під самим носом «християнського Заходу» громили повстання робітників Східньої Німеччини, а Україна бореться на першій лінії фронту від майже сорок років не то що без надії на поміч «оборонців християнської цивілізації», але й без того, щоб державними чи міжнародніми актами визнати за нею право окремого від спілки з москалями державно-політичного життя. В своєму шоститомнику спогадів Вінстон Черчіл нераз з гіркістю згадує час, коли Велика Британія сама одна стояла в воєнному конфлікті з гітлерівською Німеччиною. Це тривало рівно один рік. Що сказав би він, або якийнебудь інший державний діяч котрогонебудь з західніх народів, коли прийшлося б йому, як Україні, встояти в тій боротьбі самотньо сорок років без перспективи закінчити її в ближчому часі?

Україна має за собою досвід і Україна обтряслася з ілюзій та вміє вже пізнати, де кінчаються передвиборчі декларації і де зачинається відповідальна політика. Вона перебула часи «самовизначення народів» президента Вілсона, за нею вже віденський арбітраж з 1938 року, вона з гіркістю проковтнула фразеологію «Атлянтійської Хартії» та демагогічну еквілібристику довкола «чотирьох свобід» і народовбивства. Все це гарні речі, нажаль кожен мовчить, коли прийдеться застосувати їх до України. По майже півстолітній самотності своєї боротьби Україна вміє знати ціну дипломатичному пустомельству. Скільки разів зійде мова на «забороло західньої цивілізації» і на «вільнолюбний західній демократичний світ», у неї насторожується скептицизм.

Не можна того самого сказати про інші народи, що в орбіті впливів московського ведмедя знайшлися значно пізніше. В них ще бунтується душа, вони не звикли ще до фарисейського стилю міжнародньої політики, вони схильні ще йняти віру пишним словам про світову демократію. Та час іде, один за другим з них дістає молотом по голові і після розчарування приходить протверезіння. Дехто тягне з того занадто гіркі й радикальні висновки, взявши хочби приклад прем'єра польського екзильного уряду, Мацкевіча, та його попередника, що зневірилися в Західній Світ і обурені його облудою та дволичністю вернулися до Польщі «ділити долю зо своїм народом».

Світ ніколи не спішився нести поміч народам, що визволялися з-під чужої кормиги. Не шукаючи далеко прикладів, пригадаймо, що ані польські повстання 1830 і 1863 років, ані мадярське повстання 1848 року, ані південньо-африканські бури на переломі століття, ані Фінляндія в 1939 році не діждалися інтервенції проти напасника. Бо поза всіма гарними словами й облудними фразами в світі найбільше важить холодний егоїзм. Так було колись, так є сьогодні і так буде завжди, а хто з того не вміє робити висновку, нехай іде ловити риби на вудку або збірати поштові значки, замісць вести політику свого народу.

Коли ж так було в часах, де було можливо льокалізувати воєнні конфлікти, то що й казати про сучасну добу, коли кожна іскра льокальної війни може розгорітися в світову пожежу. В епосі атомної енергії й водневої бомби трудно уявити собі мілітарну інтервенцію на користь піднятого в якійнебудь частині сфери впливів СССР повстання, бо це автоматично довело б до третьої світової війни з величезною правдоподібністю знищення атомною зброєю і водневими бомбами. Нема сумніву, що большевики добре здають собі справу зо свого іммунітету з того боку і це розв'язує їм руки у внутрішній політиці та забезпечує перед небажаною ще в даний мент війною. Це ще не значить, що не можуть вони мати інших великих труднощів у власному свойому нутрі, та не про те хвилево йдеться.

Нам важно ствердити одне, ні один з народів, підкорених москалями, якщо б зважився він на загальний збройний спротив Москві, в теперішню пору не може сподіватися від Західнього Світу нічого більше, як оферти допомоги «Червоного Хреста» його втікачам, коли б їм удалося пробитися крізь залізну заслону. Усвідомивши собі цей факт, треба б зробити логічні висновки щодо дальшої визвольної політики. Дехто, як поляки, пробують це зробити. В нас покищо годі вийти поза фразеологію з-перед п'ятнадцяти років, одначе ми будемо старатися відкрити дискусію в цій справі на сторінках

«Самостійної України».

А покищо, щоб усунути всякий сумнів і щоб одверто поставити собі перед очі брак перспектив у найближчому часі в розрахунках на допомогу військовою інтервенцією Заходу, конкретно ЗДА, котромунебудь з народів поза залізною куртиною, а в тому числі й Україні, спробуймо дати перегляд американської політики відносно СССР і т. зв. сателітних та інших підкорених народів за час від початку другої світової війни.

Непримирне відношення ЗДА до Совєтського Союзу — не входимо наразі в те, з яких це було причин — скінчилося, коли обрано президентом Френкліна Рузвелта. Дуже скоро нав'язав він — перший раз від революції 1917 року — дипломатичні зв'язки з СССР і вдався з ним у переговори. Відносини не були сердечні, проте коректні. Френклін Рузвелт та його дорадники з «тресту мізків» думали, що з москалями можна «робити бізнес» і додумалися до того, що большевики загорнули майже половину Європи і безмірно скріпили свої позиції в Азії. Отже «бізнес» зробили большевики, а не Президент Рузвелт. Його наступник, Гаррі Труман, вже в першому своєму контакті з большевиками в Потсдамі переконався, що розуміють вони тільки мову дивізій. Про те, щоб дійти до «бізнесу» з большевиками, — треба забути. Політика «заспокоювання» москалів з останніх місяців війни і в часі безпосередньо після її закінчення, пішла в забуття. Як висказався недавно Віліям С. Булліт, перший амбасадор ЗДА в Москві в роках 1933-1936, «пробувати вгамувати непогамованого — це божевілля. Ми не можемо обернути тигра в кота, гласкаючи його. Ми можемо стріляти в нього або смалити вогнем, доки не втече».

На місце «політики заспокоювання» прийшла «доктрина Трумана». Вона коротко схоплена в його мові на спільному засіданні Палати Репрезентантів і Сенату дня 12 березня 1947 року:

1. Політика ЗДА мусить полягати на підтримуванні вільних народів, що борються проти поневолення озброєними меншостями або проти натиску ззовні.

2. ЗДА будуть помагати вільним народам становити про свою долю власними їхніми способами.

3. Ця допомога повинна бути найперше економічна і фінансова.

Завважмо, що нема тут мови про поневолені Москвою народи, тим самим ціла «доктрина Трумана» має на цілі встановити інакший курс американської політики, щоправда спрямований проти совєтської аґресії, але обмеженої до народів вільних, цебто не опанованих ще большевиками.

Так сформульована «доктрина Трумана», як і кілька місяців пізніше проголошений «плян Маршала» 1) його промовою 5 червня 1947 року в університеті Гарвард, були практичним здійснюванням нового політичного курсу ЗДА супроти СССР так званою «політикою стримування.» Автором її був Джордж Ф. Кеннан, пізніший амбасадор ЗДА в Москві. Його особа стоїть поза безпосереднім впливом на закордонну політику ЗДА, одначе є він виразником доволі поширених і закорінених у деяких відповідальних американських політичних колах поглядів і ціла «політика стримування» большевиків не була б нам добре зрозуміла, якби ми ближче не зайнялися ними на цьому місці.

Перший раз expressis verbis сформульована «політика стримування» зачинається від надрукованої в квартальнику «Foreign affairs» в числі з липня 1947 року статті Кеньана п. н. «Джерела совєтської поведінки». Кеннан, що володіє московською мовою і вважає себе знавцем московських справ, дійшов до розгорнених у тій статті поглядів ще давніше, коли в 1946 році поставлено його на чолі «Штабу плянування політики» в Департаменті Стейту та коли в цьому ж самому році якийсь час був він американським шарже д'аффер у Москві. Отже радив він стосувати супроти Москви:

> «політику сильного стримування, з метою протиставити москалям незмінну протисилу на кожному місці, де вони встрявали б в інтереси мирного й упорядкованого світу».

Така політика, на його думку, сприятиме тенденціям внутрі СССР, що кінець-кінців мусять довести або до заломлення або поступневого розм'ягчення совєтської сили. Він розумує, що большевицькі вожаки — не дурні. Це спритні й здібні люди, інакше не сиділи б на теперішніх своїх місцях. Не можуть вони до безконечности засліплювати своїх очей на дійсність світової ситуації. Скоріше чи пізніше — а безсумніву скоріше, як пізніше — вони мусять пізнати безплідність совєтської політики і сліпу вулицю, куди загнала їх повоєнна «тверда лінія» Сталіна. Їм мусять стати зрозумілі очевидність совєтських невдач, їхнє відчуження від решти світа, щораз більша ізоляція Росії і зростаюча єдність Заходу. А що большевики понад усе — реалісти, і що їм не трудно за одну ніч змінити свою тактику, то послідовно і незмінно стосована «політика стримування» мусить довести до вразуміння большевиків і тоді можливе буде встановити з ними якийсь modus vivendi.

«Політика стримування», що її ідеологом був демократ Д. Кеннан, фактично втрималася до сьогодні в офіційній заграничній політичній лінії уряду ЗДА, незалежно від того, що на зміну демократичним Рузвелтові й Труманові на президентському фотелі в Білому Домі засів генерал Двайт Айзенговер. Її найбільш яскравими виявами були реакція ЗДА — а під їхнім впливом теж і всіх Об'єднаних Націй» — на бльокаду Берліна і на агресію в Кореї. В обидвох випадках ЗДА понесли величезні матеріяльні — а в корейській війні теж і людські — жертви на те, щоб привернути status quo

в Берліні і відштовхнути азійських большевиків поза 38 паралелю в Кореї.

По своїй природі «політика стримування» мусить бути статична, динамічні її елементи спиняються на залізній чи бамбуковій заслсні, або ще й перед нею, як це виявилося в інструкціях генералові Мек Артурові щодо бомбардування китайського постачання до Кореї. І вона не дає можливости ініціятиви, заставляючи своїх визнавців чатувати готовими до скоку на купі зброї і ждати, де і в котрому місці противна сторона висуне свої щупальці. На практиці довела вона не до наладнання можливостей унормування відносин з СССР, як це було бажанням її ініціяторів, вона встановила modus make vivendi з большевиками в формі «холодної війни». А для народів поневолених і сателітних вона була і є смертельна, бо давала большевикам carte blanche лаштувати внутрішні відносини по своїй уподобі без загрози ззовні. Коли Президент Айзенговер у «розмовах на верхівці» в атмосфері «духа Женеви» складав запевнення, що ЗДА в ніякому разі не зачнуть перші війни — це було з одного боку мементо для всіх, що по той бік, а з другого боку здавало їх на комплетну ласку чи неласку Москви.

Поза пасивність «політики стримування», notte bene дуже коштовної, ЗДА не вийшли і не можуть вийти, бо вона виключає все поза «сторожею на кордоні» і збільшуванням власних можливостей «відплатних засобів у разі аґрезії». Це були большевики, що в витворсній атмосфері «політики стримування» безпеці від зовнішньої загрози виступили з концепцією наладнання взаємовідносин по лінії «коегзистенції».

Президент Айзенговер недвозначними словами окреслив відношення своєї країни до визвольних рухів по той бік залізної заслони в пресовій конференції в Білому Домі 14 листопада 1956:

> «Нічого не затурбувало так американського народу як події в Мадярщині. Наші серця вий шли їм назустріч і ми зробили все можливе, **щоб облегчити страждання.** (Підкреслення З. К.).
>
> Але я мушу ясно поставити справу: Злучені Держави Північної Америки ані тепер ані давніше ніколи не обстоювали одвертого повстання безборонного населення проти сили, що її воно не має правдоподібности перемогти.
>
> Зате ми завжди заохочували, щоб підтримувати духа свободи, щоб люди не тратили надії. Але ніколи за всі ті роки, коли мали ми до діла з тими справами, не осмілювали ми ані не доказували потреби збройної революції, що могла б принести нещастя нашим друзям».

Оце все, на що можуть рахувати народи по той бік залізної заслони: облегчення страждання і симпатії до духа свободи.

Постараймося пізнати, чого сподівається і як собі уявляє американська закордонна політика розвиток подій у совєтській сфері впливу, найперше поза межами властивого СССР. Одверту відповідь дає нам на те тижневик «Юнайтед Стейтс Нюс анд Ворлд Ріпорт» з дня 9 листопада 1956 року в статті «Політика Злучених Держав у неспокійному світі». Отож, за твердженням того тижневика, уряд Айзенговера не передбачув повного звороту від комунізму до про-західнього капіталізму в зворохоблених країнах. Там можуть розвинутися націоналістичні, незалежні від Москви державні режіми, що все ж таки відбиватимуть у собі соціялістичні принципи і не будуть насправді дуже занепокоювати Совєтської Москви. Бо і «Даллес і Президент Айзенговер заявили, що не ставлять вони собі кінцевою ціллю сприяти незалежності сателітів Москви і що Злучені Держави не глядять на тих сателітів як на можливих своїх військових союзників, тільки як на можливих приятелів». Уряд Айзенговера не хоче відновити «санітарного кордону» з тих держав, як це свого часу зробила Франція, навпаки, він хоче, щоб теперішні сателіти Москви залишилися їй прихильні, як довго вони будуть незалежні, а це в надії, що вони причиняться до з'єдинення Європи проломивши бар'єри між Сходом і Заходом. Іншими словами, політика уряду Айзенговера проповідує «тітоїзм» у сателітних країнах. І рівночасно нічого не згадує про країни й народи, що цілковито втратили незалежність, бувши підбиті москалями та інкорпоровані до СССР.

Як далеко ця думка прийнялася в різних американських колах свідчить нам стаття відомого американського журналіста Вальтера Ліпмана, поміщена в часописі «Ню Йорк Геральд Трібюн» під кінець жовтня ц. р., отже вже в часі, коли мадяри на короткий час захлистувалися відзисканою волею і ще перед тим, заки брутальна інтервенція московських танкових формацій здушила передчасну радість. В статті п. н. «Як далако в Східній Європі» пише він:

> «В інтересі мира і волі — волі і від деспотизму і від анархії, — ми мусимо сподіватися, що покищо повстання в орбіті сателітів устабілізуються на тітоїзмі. В інтересі Західнього Світу лежить помогти Совєтському Союзові сприйняти тітоїзм у своїй імперії і щоб не чувся він через те загрожений у своїй безпеці.
>
> Бо з тітоїзмом у Східній Європі радикально меншає мілітарна загроза інвазії російської армії в Західню Європу. Небезпека світової війни, що зачалася б в Європі, була б через те менша, як коли-небудь за два останні роки.
>
> Не лежить у нашому інтересі, щоб рухи в Східній Європі йшли аж так далеко, де неможливе було б порозуміння з Росією. Бо це могло б довести до кривавих діл, де ми мусіли б інтервеніювати — бо того вимагала б наша

честь — хоч інтервеніювати ми не могли б, знаючи, що не можна б облічити наслідків того риску».

Коли читали це в Кремлі, могли ще більше впевнитися, що дальше морального осуду Західній Світ не піде, а що большевики свищуть на мораль, то виведені недавно з Будапешту советські повзи могли вкотитися на своїх гусільницях назад до міста.

Не тільки в близьких до урядових кіл політиків і журналістів прийняга така думка. Її знайдемо теж і в опозиції до уряду і це для нас не новина, бо від довгих років американська заграничиа політика ведеться на засаді двопартійности, цебто, партія при владі інформує противну і засягає її ради через відповідних представників у різних комісіях і делеґаціях на міжнародні конференції й наради.

Найдальше з усіх пішов згадуваний уже вище Джордж Кеннан, що в своїй промові на «Форум Світових Справ» у «Пітсбурзькій Асоціяції для Заграничної Політики» дня 3 травня 1956 року сказав дослівно таке:

«Ніхто більше від мене не має симпатій до тих поміркованих і демократично настроєних людей, що їх огидна нетерпимість комуністичних режімів змусила до екзилю. Багато з них — мої добрі приятелі. Але **в тому, що сталося в Східній Європі — на зле чи на добре — є закінчена вирішеність** (підкреслення З. К.) і це ніяка добра прислуга тим людям заохочувати їх до віри, що вони можуть вернутися й наново зачати звідти, звідки вийшли перед десяти чи двадцяти роками.

... Якщо наші европейські союзники настоюють, що ми мусимо пробувати розв'язати европейське питання на базі умовин, що існували перед двадцяти роками, то я мушу сказати, що не бачу ніякої розв'язки тієї проблеми і ніякої доброї причини, чому Злучені Держави мали б віддавати свої ресурси на марну надію здійснення того».

В консеквенції Кеннан рекомендує більше довір'я до кремлівських можновладців, допущення Червоного Китаю до Об'єднаних Націй, зрезигнувати з Німеччини і Японії як союзників ЗДА та перекинути їх до невтрального табору, назавжди покинути Советам поневолені і сателітні народи.

Не манім себе. Це не відокремлені думки одного колишнього амбасадора і, до речі, можливого кандидата на Секретаря Стейту (міністра заграничних справ) демократичної партії на випадок, якби вона вернулася до влади. За тим стоять могутні в пливові кола американської громадськости, що тепер тільки думають так само, а колись будуть у тому сенсі практично діяти.

Бо «політика визволення» ніколи не вийшла в ЗДА поза принагідні промови в передвиборчій аґітації і ніколи не була сформульована ніякою урядовою деклярацією. Її головний захисник, професор Джеймс Бирнгем, сам колишній комуніст, надаремно пропаґував її в своїй книзі «Грядуча поразка комунізму (The coming defeat of communism 1950) Стосувати «політику визволення» консеквентно, це значить проголосити публічно й урядово тезу розподілу Росії на національні держави, підтримувати відосередні рухи в Советському Союзі бути готовим ужити сили в відповідному моменті. Без того ця політика — киванням пальця в чоботі. А того не буде, принаймні в житті нашого покоління, бо це відразу веде до третьої світової війни.

Каліфорнійський сенатор Віліям Ф. Новленд, провідник республіканців у Сенаті, виголосив промову в «Американській Муніципальній Асоціяції» в Ст. Луї дня 26 листопада 1956 року і пропонує в ній:

1. Схвалити резолюцію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй з осудженням советської акції в Мадярщині та з рекомендацією виключення Советського Союза з Організації Об'єднаних Націй, доки не відтягне він своїх військ з Мадярщини.

2. Закликати всі вільні народи до економічних санкцій супроти СССР і тих його сателітів, що підтримують його в нищенні свободи в Мадярщині.

3. Закликати всі вільні народи, щоб зірвали дипломатичні взаємини з СССР і з маріонетковим мадярським урядом, доки не будуть виконані постанови Об'єднаних Націй.

4. Закликати професійні спілки в вільному світі, щоб їхні члени відмовилися працювати при імпортованих з СССР чи експортованих туди товарах.

Нема двох думок, що — поза військовою інтервенцією — це була б дуже сильна реакція Західнього Світу. Одначе є величезна різниця між промовою на конвенції та урядовими діями і ми дозволимо собі сумніватися, чи цей самий сенатор, ставши завтра Президентом держави або Секретарем Стейту, міг би вийти зо своїми тезами на шлях практичної державної політики.

Ми не вдаємося тут у критику, чи така політика ЗДА супроти Москви добра чи зла, чи вона морально оправдана, чи ні, нашим завданням представити її такою, якою вона в дійсності є, а не якою нам здавалася б чи якою ми хотіли б її бачити. А безперечним для всіх фактом мусить бути, що ані ЗДА ані тимбільше ніхто інший з Західнього Світу не зарискує тотальної атомно-водневої війни в обороні Мадярщини, Польщі чи України.

І не можна з того приводу мати претенсій ні до американців ні до інших народів, зате дуже треба призадуматися, якою серед таких умовин повинна бути українська визвольна політика.

---

1) Хід думок Маршала, що пізніше стали основою його пляну економічної допомоги Европі, такий:

З МИНУЛИХ ДНІВ

ПЕРШИЙ НАПАД НА ПОШТОВИЙ ВІЗ ПІД КАЛУШЕМ 1924 РОКУ

(До виступів «Летючої Бригади УВО» в Станиславівщині).

З розповідей і матеріялів Володимира Мокловича, колишнього Бойового Референта Окружної Команди УВО в Станиславові. Матеріяли списав та опрацював Зиновій Книш.

Запрошуємо наших читачів до співпраці, просимо надсилати спогади, матеріяли й документи до історії українського націоналістичного руху.

II.

Незалежно від звичайної організаційної діяльности УВО в Станиславівщині, що не відбігала від такої ж самої роботи в інших Округах УВО на Західньо-Українських Землях, дехто з наших тут членів увійшов у віднощення до «Летючої Бриґади» сот. Юліяна Головінського. Хто належав до неї з-поза Станиславова — не можу сказати, всі нитки збігалися з руках «Юлька», що видавав доручення для «Летючої Бриґади» або особисто, або виручався своїм заступником для тих справ. Правдоподібно знав він особисто всіх членів «Летючої Бриґади», бо часом домагався висилки одного чи двох бойовиків, якихнебудь, а часом виразно подавав назвище, кого до якої акції призначити. Так само в більшості від нього виходила ініціятива, де й коли перевсти акцію УВО при помочі не місцевих сил, тільки «Летючої Бриґади». А тих акцій було чимало, часто малих і незначних, що про них може ніколи не довідаємося. В пам'яті сучасників залишилися або більші акції, або ті, що не зовсім удачний мали кінець, а через те роздувала їх пропаґанда польської вуличної преси.

---

1. ЗДА роблять усе можливе для повороту здорового господарства в світі, без чого не можна бути політичної стабільности і певного миру.

2. Політика ЗДА не спрямована ані проти якоїсь країни, ані проти доктрини. Вона проти голоду, убозтва й господарського хаосу.

3. Заки ЗДА прийдуть з допомогою, народи Європи мусять порозумітися з собою:

а) які є їхні потреби для відбудови нормального господарства,

б) скільки і чого кожна країна може зробити власними силами для себе і для цілости Європи,

4. Ініціятива мусить вийти з Європи. ЗДА поможуть у плянуванні й виконанні пляну.

«Летюча Бриґада» виконала в Станиславівщині кільканадцять менших експропріяцій та інших бойових виступів. З них найбільше відомі дві більші, в місті Калуші і на шляху під Богородчанами. В обидвох я особисто брав участь і тому вважаю своїм обов'язком передати перебіг їхньої підготови та виконання, як вони справді відбулися, не скриваючи недоліків нашої підготови, бо ставили ми тоді перші кроки і щойно здобували досвід, що ним покористуватися мали другі.

Члени «Летючої Бриґади» мали доручення розглядатися за можливостями, де можна перевести експропріяцію польських державних грошей на потреби УВО. Ці інформації, якщо йдеться про Станиславівщину, збігалися в моїх руках, як Бойового Референта, і я їх передавав «Юлькові». З різними інформаціями до нього їздили до Львова спеціяльні кур'єрки, обидві посвоячені з тодішнім нашим Окружним Командантом у Станиславові, Н. В., — одна його теща, а друга, С. Я-а, близька родичка. Крім того інформації ішли до «Юлька» іншими шляхами від різних осіб, що часто нічого про себе не знали. Це мав я нагоду пізнати в току нашої діяльности в Станиславівщині, інколи відпоручник «Юлька» приїздив з інформаціями, щодо яких певно було, що не вийшли вони ані від мене ані від Н. В. Над справою збирання, пересівання і перевірки інформацій, навмисне спинився я ближче, бо добрі інформації на половину пересуджували успіх акції, і навпаки, недостатньо чи недбало зібрані та не перевірені як слід, могли завдати Організації великого лиха. Це я сам на собі досвідчив у нашій першій акції під Калушем, після того «Юлько» дуже старанно перевір'яв усі інформації, що відносилися до майбутніх «ексів».

В березні 1924 року дістав я наказ від «Юлька» взяти з собою ще одного бойовика і поїхати до Калуша та сконсфіскувати там державні гроші, що

йшли транспортом зо Станиславова до Калуша. Місцеві кола УВО представили справу як дуже просту: тільки піти й узяти Гроші їхали вечірнім станиславівським поїздом, на станції перебірав їх поштовий урядовець на кінний візок, звичайно сидів на візку ще й візник, а часом, хоч і не все, ескортував їх озброєний крісом поліцист. Суми перевозилися різні, часом менші, часом більші, завжди можна було рахувати на кількадесять тисяч польських золотих, призначених на платні для державних урядовців.

На місце мали прийти гроші 30 березня і день перед тим приїхав я до Калуша з моїм родичем, Олесем Скоробогатим, якого вибрав я для тієї цілі з моєї «п'ятки». Їхали ми надаремно — виявилося, що гроші прибули день наперед, місцева розвідка не дописала.

Прийшов наказ — повторити спробу під кінець другого місяця. Знову виїхав я, взявши з собою Льолька Ясінського, і знову надаремно, спізнилися. Коли відійшов про те звіт до «Юлька», він наказав не сполягати на місцевих тільки інформаціях з Калуша, перевірити їх і доповнити в Станиславові і в місяці травні за всяку ціну виконати напад — не можна допустити до того, шоб ми місяць за місяцем тратили через недбайливість відповідальних за точну інформацію людей .

Вже й наша амбіція в Станиславові заторкнена, Калуш входив до нашої Округи і ми за нього посередньо були відповідальні перед «Юльком». Тим разом дібралися ми до самого джерела інформацій. В державному банку в Станиславові працював українець Барановський, не був він ніяким родичем Романа і Ярослава Барановських, мав тільки спільне з ними назвище. Цей Барановський, хоч колишній «усусус», слабого характеру людина, оженився з полькою, змінив обряд і «перейшов на польське», як говорили в Галичині, за те дістав посаду експедиційного урядовця в Банку Польськім. Колись його знав особисто Н. В. і хоч українці з погордою відносилися до перекинчиків та не втримували з ними товариських зв'язків, Н. В. використав своє знайомство, щоб видобути від нього точні інформації про висилку грошей до Калуша. Отож гроші виплачувалися урядовцям точно кожного першого в місяці і до того часу вони вже мусіли бути на місці. Та ніколи не відомо наперед, котрого саме дня вони відійдуть. Розсилалися вони зо Станиславова до різних міст і містечок в околиці від 2› кожного місяця і не було тут устійненого порядку: одного місяця могли зачати від Калуша і вислати їх уже 26, а другого місяця — аж на першого. Одна певне — ніколи не висилано грошей перед 26 днем місяця. Залежало це від одного з директорів банку, що звичайно давав диспозиції в останній хвилині і тоді телефонічно сповіщали місцевий поштовий уряд, щоб вислав урядовця на станцію відібрати гроші.

Відповідно до того мусіли ми пристосувати наші пляни. На місці треба бути вже 26 травня, кожного вечора виходити на місце нападу, аж доки не діждемося свого дня. Несподіванкою для нас було, що «Юлько» з'явився особисто — його озлобила двократня попередня невдача в наших плянах і він хотів самий переконатися, скільки в тому винний неприхильний для нас збіг обставин, а скільки може самі місцеві люди завинили.

Це був перший того рода експропріяційний напад «Летючої Бригади» на поштовий амбулянс, де засілися ми на поважнішу здобич — по словам Барановського до Калуша мали того місяця відправити 75.000 золотих. До того часу робилися різні менші «скоки» в малих містечках і навіть по селах, де здобути можна було найвище кілька тисяч, а то й кількасот золотих, зате без труду і майже без риску. Тепер для мене зрозуміло, що ми поробили багато помилок і щойно на прикладі Калуша набрали досвіду до бойової тактики УВО в пізніших акціях.

Плян складено простенький: на містку, що на закруті шляху залізничої станції до міста, стоять три бойовики: «Юлько», Льолько і я. Наше завдання — стримати віз, стероризувати урядовців, забрати гроші. На станції — знову три бойовики: Володимир Люпуль 1), Данів і Б-й. Вони слідкують, чи прийшли гроші, дають нам знати, опісля перебирають від нас здобич і заносять її до криївки. Ми лишаємось якийсь час на місці, тримаючи ескорту під дулами пістолів, щоб дати змогу трьом іншим відійти з тягарем, після чого самі йдемо в відворот: «Юлько» до Львова, а ми з Льольком до Станиславова, але кожен іншим шляхом. Стріляти будемо тільки в разі опору, вбивати поліциста не вільно, хіба ранити, щоб не міг стріляти до нас.

Двадцятьшостого травня були ми вже на місці. «Юлько» ночував у Люпуля, а ми з Льольком у якомусь дрантивому жидівському готелику, де кожної ночі немилосерно жерли нас блощиці. Раненько виходили ми на поля, щоб не крутитися по місті і не звертати на себе уваги, а точно о 5 годині ввечорі — стріча на містка. Три місцеві члени УВО виходили на станцію, це нікого не дивувало, в провінційних містах Галичини завжди можна було стрінути людей на станції, йшли вони туди на прохід, виходили зустрічати знайомих до поїзду, або так просто з маломістечкових нудів ішли туди, бо нічого іншого не було до діла.

Три вечорі простояли ми надермно. В п'ятницю, 29 травня, стоїмо собі преспокійно на містку, покурюємо цигарки — чи й сьогодні надармо? Вже хотілося б якнайшвидше мати все за собою, блощиці надокучили та й вистоювати отак без нічого

— денервує. Чуємо поїзд уже приїхав. Вже й люди в фіякрах переїжджають. Паровіз загудів, зараз поїзд від'їжджатиме на Стрий. Пильно дивимося на станцію — це недалеко — де стоїть Данів так, щоб могли ми його бачити. Ось він витягає платок і витирає ніс — знак для нас, що гроші прийшли і вже завантажені на візочок.

Кидаємо цигарки, руки стискають відбезпечені пістолі в кишенях. Вже торохкотять колеса візка, сидять на ньому дві особи: візник і поліцист. Розділяємо їх між себе: Льолько бере візника, на мене припадає поліцист. Коли візок зрівнявся з нами, Льолько виступив на середину дороги і спинив його, націлившися пістолем у візника. В тій же хвилині я крикнув по-польськи: «Руки догори! Ані з місця»! І взяв під дуло поліциста Красняка. Коні стояли спокійно, навіть не порхали і в тому моменті підступаємо ближче, щоб вивантажувати скриньки з грішми. Все те не тривало навіть одної секунди, так принаймні нам тоді здавалося.

І тут усе пішло шкереберть. Коли в Америці або деінде в великому місті ви наставите комусь пістоля в груди — він зараз же піднесе руки догори і стоятиме спокійно, знаючи, що це не жарти. Але як можна вимагати того від людей на глибокій галицькій провінції, що може і в кіні того не бачили? Перше враження в такої людини — страх, а перше рішення, може й підсвідоме — тікати! Коли обидва на візку почули мій виклик «руки догори» — візник здеревів на секунду, а потім кинув віжки і прожогом скочив з воза навтіки. Не можна було дозволити йому бігти до міста і заалярмувати перед часно поліцію. Юлько крикнув за ним, щоб станув, а коли він далі біг, пустив за ним кулю, ціляючи в ногу.

Поліцист Красняк, не зважаючи на мій наказ, почав підводитися на сидженні візка, коли ж не послухав другої загрози від мене — дістав кулю в бік. Юлькові затявся його малий револьвер марки Ф. Н. зараз по першому стрілі і лишилися ми обидва з Льольком. Цей останній перший раз у своїм житті робив ужиток з автоматичної зброї, до того часу тільки вчився, щойно пізніше навчився прекрасно орудувати. Таким способом тільки я один лишився, що міг своєю зброєю заволодіти над ситуацією. Я знайшовся в дурній ситуації — в кожній секунді може мене вбити поліцист, а мені вільно боронитися тільки так, щоб лишити його при житті, бо такий наказ «Юлька». Треба конче пострілити його в руку, щоб не міг орудувати крісом, але як це зробити в такій метушні? Стрілив я кілька разів, щойно пізніше виявилося, де його поцілив, тоді відійшла вже йому охота стріляти, звалився на землю з криком «рятунку на устах» і щойно тоді стали ми панами ситуації.

Але було вже запізно. Якби Красняк поляг від першої моєї кулі, ми негайно могли б забратися стягати на землю скриньки з грішми. А так на стрілянину й метушню ішли дорогоцінні мінути, за той час надбігли зо станції люди і надійшли ті пасажири, що не їхали до міста фіякром, хотіли йти пішки. Не багато їх було, бо в п'ятницю ввечорі заходив жидівський «шабас» і жиди, з яких звичайно щонайменше на половину складалися подорожні в галицьких поїздах, сиділи тоді вдома, все ж таки публіки назбиралося стільки, що не знати, чи розганяти її чи самим тікати. Люди стояли і придивлялися, що ми робимо, що ми не мали як забрати скриньок з грішми. За нашим пляном мали їх узяти три місцеві люди, надбігли до нас зо станції. Так вони й зробили та були готові перебрати від нас скриньки, так як жеж зробити їм це на очах людей, що знають їх з щоденних зустрічей у місті? Кілька хвилин скоріше і вони могли б з тим упоратися так, щоб ніхто їх не бачив. Знову ж ми, мавши перед собою тяжку дорогу лісами, не могли обвантажуватися важкими скриньками та й не були до того приготовані, не мавши наплечників або бодай мішків. До того ще несподівана стрілянина кожної хвилі могла стягнути нам погоню на голову, кожна секунда проволоки могла відтяти нам шлях до лісів.

Не було іншої ради, як відворот і це ми з тяжким серцем зробили — кожен в іншому напрямі. Коли ми розходилися, «Юлько» ще на прощання кинув нам, що колись пізніше, як уже забудеться сьогоднішня подія, ми таки мусимо вернутися до Калуша і поставити на свойому. А тимчасом наші дороги розходилися.

Наша акція під Калушем закінчилася невдачно, в тому значенні, що ми не забрали грошей, а це було нашою головною і безпосередньою ціллю. Зате принесла вона нам багатий досвід, що до нього не можна дійти ніяким іншим шляхом, ані з книжки вичитати, ані з голови на самоті видумати. Висновки, що їх команда «Летючої Бриґади» поробила після першої своєї калуської «виправи» дуже багато причинилися до добрих вислідів у дальших виступах «Летючої Бригади», а на них не прийшлося довго ждати.

Ми винесли з-під Калуша такий досвід:

1. Не можна вживати місцевих бойовиків. До кожної акції треба стягати незнаних у даній околиці бойовиків з інших місцевостей Галичини. Якби замісць Люпуля, Данева і Б-го були якісь інші, з-поза Калуша, вони могли б навіть помимо задержки в акції через стрілянину й метушню забрати скриньки з грішми.

2. Для замісцевих бойовиків заздалегідь мусять бути підготовлені конспіративні квартири, щоб не вешталися вони по місті і не стягали на себе уваги. Коли містечко мале й нема в ньому квартир — шукати їх в околиці, а коли й це невигідне — сидіти в лісі аж до визначеної на акцію години.

3. Ніякої акції, де може бути вжита зброя, не

можна собі баґателізувати. Бойовиків мусить бути щонайменше два більше, як осіб на поштовому амбулянсі. До транспорту здобичі мусять бути готові всі учасники.

4. Кожен бойовик мусить бути озброєний **двома** пістолями з достатнім запасом стрілива. Один пістоль може затятися, як це сталося «Юлькові» і тоді бойовик стає безборонною людиною.

5. Боївка мусить бути поділена так, що одні безпосередньо виконують напад, а другі їх охороняють. Коли б так поставлена була справа за першим разом у Калуші — охорона не допустила б публіки за близько до місця нападу і ми може забрали б бодай частину здобичі.

6. Нашим завданням — експропріювати державні гроші, а не вбивати людей з ескорти, тому зброя в першу чергу має нам служити для страшення, а потім, в разі потреби, для власної оборони. Але ми не можемо — найперше з уваги на успішність наших акцій, а потім з уваги на престіж і повагу Організації — допускати до повторення сцен з-під Калуша. **Коли УВО дає наказ піднести руки догори і стояти непорушно на місці — кожен мусить це зробити, інакше згине.** В той спосіб будуть жертви раз і другий, доки кожен не зрозуміє, що це не жарти і послух мусить бути. Послух — або смерть. Ці початкові жертви заощадять пізніше багато життя і для нас самих і для наших противників у боротьбі. Отже — коли прийде до стріляння наступним разом, стріляти вже не на пострах, тільки щоб негайно унешкідливити противника. А то виходить смішна ситуація, що ми вибираємося на збройну акцію, нашого заклику до спокою не послухають, ми постріляємо трохи на пострах і підемо з порожніми руками, лишаючи за собою з одного боку несмак невдачі, а здругого осмілюючи противника до опору на другий раз. Ворог мусить зрозуміти, що раз УВО виступила до акції — в тому моменті всякий опір даремний і принесе лише зайве кровопролиття.

В тому напрямі ішли від тоді накази «Юлька». Тепер ці речі може видаються самозрозумілі і декому з читачів може навіть дивно, що вони так тут доказуються, та не треба забувати, що в тих часах, перед сорок роками, УВО мусіла вчитися на кожному кроці, робити висновки з помилок своїх членів і збірати досвід з кожної найменшої навіть акції. Члени УВО, що перебули світову й польсько-українську та польсько-московську війну, дуже добре вміли вести себе в одвертому бою в полі, чи навіть у партизанській акції, але були зовсім новиками в бойовій революційній роботі. Їм не бракувало ані відваги ані жертвенности, але не мали вони практики і здобувати її мусіли у власних виступах. Кожна подія докидала щось нове до збірного досвіду Організації. Навіть така справа, як відворот після акції.

---

1) Володимир Люпуль, син місцевого листоноші, учасник процесу т. зв. поштівців у Львові в 1926 році, потім кількаразовий політичний в'язень, пропав без вісти, арештований большевиками 1939 року. Про нього ходили не конче добрі слухи, та не мавши змоги їх перевірити — не повторяємо їх тут.

М. С.

ВІДРОДЖЕННЯ ЯПОНСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ СИЛИ

В монтуванні протимосковського фронту західнього світу велику ролю грає Далекий Схід, а в його рямках — Японія. До другої світової війни Японія була тим чинником, який держав ту частину світу в порядку. Нещасливий збіг обставин довів до того, що Японія опинилась була у війні з Америкою, війну програла і скапітулювала. На вимогу західнього світу Японія повністю роззброїлась і перестала бути тим чинником, яким була до війни. Стабілізація Далекого Сходу і взагалі Азії з того боку припала американським дивізіям, але тих дивізій було замало, щоб втримати ту частину світу в порядку. Зокрема тих дивізій було замало, щоб стримати московську експансію на Далекому Сході.

Тому ЗДА скоро пізнали свою помилку і заставили Японію наново творити збройну силу, щоб японськими дивізіями тримати лад в Азії і щоб москалям поставити межу їхньої експансії.

Ми свідками того, як Японія, за поміччю ЗДА відновлює свою збройну силу і готовиться зайняти відповідну позицію на Далекому Сході.

Японія засадничо виходить з заложення, що кожний, що хоче жити, мусить сам себе оборонити. Ни ні важко народові ґарантувати свою безпеку лише власними силами, тому кожний нарід мусить так чи інакше приступити до колективної системи оборони. Японія приступила до американської колективної системи оборони і здецидувалася стати проти московського колективного бльоку, бо той бльок загрожує не тільки її безпеці, а й самому існуванню. В рямках колективної системи оборони кожна країна мусить мати свій власний спосіб оборони перед прямим чи непрямим нападом з кожного боку. Добрим членом колективної системи оборони є лише той, що сам себе може боронити, а інші лише йому помагають. Хто несполегливий, на кого не

можна рахувати в оборонному ланцюгові колективного забезпеечння, той не може вважатися надійним членом оборонного союзу.

На базі таких передпосилок Японія сьогодні за по міччю ЗДА розбудовує свою збройну силу і поволі займає позиції, що їх досі тримали проти москалів американські дивізії.

Японія дуже методично підійшла до справи. В році 1950 вона створила національну поліцію з 75 тисяч вояків і старшин. В році 1952 піднесено стан до 110.000 вояків і старшин в національній поліції і до 7.500 людей в морській охороні. Того року створено уряд національної безпеки, що мав координувати командування тими силами. В році 1954 до того додано ще і повітряну охорону Японії.

Японія мала і має значні труднощі в розбудові своїх військових сил тому, що на вимогу альянтів зараз по війні зліквідовано було повністю японський військовий апарат. Тому Японія мусіла починати справу з самого низу, тобто творити не лише оборонну силу, але й відповідний апарат для керування і організації тої сили. Вона не мала і зброї, бо всю її давнішу зброю знищено і тому Америка мусіла дати Японії теж нову зброю. Лише в 1955 році Японія почала організувати індустрію так, щоб та могла продукувати і зброю для своєї армії.

Уряд оборони Японії складається з 5 відділів: оборони, вишколу, особового і збройного. Далі в рямках системи діє Секретаріят та Рада Шефів Штабів сухопутних, морських та повітряних сил Японії. Далі йдуть військові, морські та повітряні частини та їхня адміністрація, а в додатку помічні частини тої збройної сили. На чолі того апарату і збройних сил стоїть директор національної оборони, що підлягає прем'єрові держави. Начальникові Ради Шефів Штабів підлягають операції, плянування операцій, вишкіл, постачання, координація оборонних операцій, розвідка та вкінці всяка фахова порада директорові оборони. Помічними частинами є воєнні школи, технічнодослідчий інститут, конструкційне бюро та бюро запотребування.

Особистий склад збройної сили такий: центральні установи 295, армія 160.000, цивільний персонал в армії 12.020, фльота 22.716, цивільний персонал у фльоті 1.345, повітряні сили 14.434, цивільний персонал в літунстві 1.866, Рада Шефів Штабів 32, її цивільний персонал 13, штабова школа 60, воєнна академія 601, технічнодослідчий інститут 447, конструктивне бюро 747 і бюро запотребувань 429. Разом особовий склад японської збройної сили виносить сьогодні 215.000 старшин, підстаршин, цивільних урядовців та вояків.

Дальше в окремих областях Японії існують ще уряди для рекрутації потрібної кількости людей. Збройна сила будується з добровольців. Зголошень є багато. Цифри з 1955 року показують, що на 1 вільне місце в армії голоситься 55 людей, на 1 місце в фльоті — 35 людей, на 1 місце в літунстві — 33 людей і на 1 місце в військових школах голоситься 14 людей. Вибір персоналу великий, тому японці приймають на службу в збройній силі людей на підставі іспитів. Хто при іспиті покаже найкращі оцінки, того приймають на службу.

Японська армія зорганізована в корпуси, дивізії та комбіновані бриґади і помічні частини для зв'язку, будов, інспекцій, військової поліції, складів, шпиталів і шкіл. Північний корпус має штаб і 2 до 5 дивізій, 7 комбінованих бриґад, 1 артилерійську бриґаду і 1 панцерну групу. Західній корпус має штаб, 4 дивізії, 8 комбінованих бриґад, 1 артилерійську групу і 1 піонерську групу. Дивізія нараховує 12.700 людей. Вона має штаб, 3 піхотні полки, 1 артилерійський полк, 1 панцерний батальйон, 1 піонерський батальйон, 1 санітарний батальйон, 1 повітряну частину. Комбінована бригада має 6.000 людей. Вона має штаб, 1 піхотний полк, 1 артилерійський полк, 1 піонерський батальйон, 1 повітряну частину.

Фльота має штаб і 5 різних груп кораблів та охорони берегів для різних завдань, зокрема дивізію зв'язку, шпиталі і т. п.

Літунство тільки в початках організації. Тепер діють вже летунські школи.

Вся японська збройна сила користується американською зброєю, зокрема артилерією до калібру 203 міліметрів та 200 вишкільними літаками.

До диспозиції фльоти стоять 342 кораблі, разом 71.000 тон та 50 морських літаків. Сьогодні літунство налічує 230 бойових літаків.

Найвища старшинська ранґа — генерал-лейтенант.

На 1960 рік Японія передбачила поважне підвищення стану своєї збройної сили: до 180.000 а в армії, 124. тис. в фльоті та 1.300 літаків в повітряних силах.

Позатим Японія творить ще окремі формації національної ґвардії для внутрішнього вжитку і поспішно дбає про вишкіл відповідних резерв для всіх родів зброї.

Для нас, українців ,дуже цікаво знати те все, бо і нам доведеться з часом організувати подібні збройні сили. Японія взяла для себе американську систему організації війська. Треба думати, що з часом вона перейде на власну систему, бо вона має практику довгих віків, що відповідає і японському географічному положенню і японській ментальности, що сьогодні монархічна, а не республіканська як у ЗДА. Автім і в Америці ведеться дискусія над зміною системи, зокрема штабової, бо практика показала, що німецька система другої світової війни найкраще себе виправдала — і варто з неї не одне запозичити.

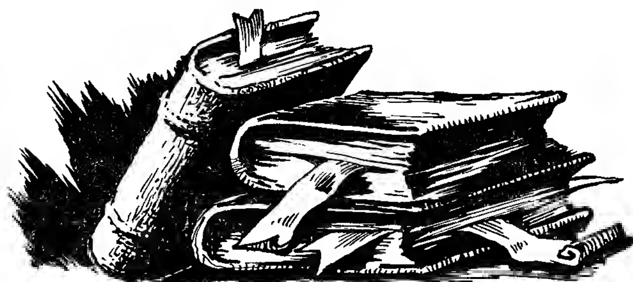

В царстві книг

Гаррі Труман:

МЕМУАРИ

Том І: Рік вирішень
Том II: Роки проби і надій
(Нью Йорк 1955-1956, ст. 561 + 521)

Гаррі Труман, колишній президент ЗДА, прослуживши 35 літ на різних політичних становищах, пішов на заслужений відпочинок. Одначе, як показали події в демократичній партії — а він її членом — в часі недавної передвиборчої президентської кампанії, він усе ще користується повагою і впливом в своїй партії, хоч далеко не такими, як давніше. Тому варто завдати собі труду й перечитати понад тисячу сторінок його мемуарів, щоб довідатися звідти не одного, що досі або зовсім не виходило на денне світло, або відбивалося як у кривому дзеркалі.

Свої спомини поділив Труман на дві частини. В першій про працю першого року своєї презедентури хронологічно, майже день за днем. У другій обговорює їх систематично, відступаючи від хронологічного порядку, так що кожна справа — наприклад плян Маршала, бльокада Берліна, Китай, Ізраїль — займає окремий розділ. Якби розділи мали наголовки, а не звичайну тільки нумерацію, дуже це облегчило б читачеві орієнтацію і шукання за даним предметом.

Труман пише книгу як політик, член демократичної партії, що не виконує вже жодного уряду і має розв'язані руки та до деякої міри і язик. Його оцінки подій з точки погляду демократичної партії переходить від першої до останньої сторінки і через те читач, не завше добре обзнайомлений з політичною програмою тієї партії — Труман називає її партією народу, в противенстві до республіканської «партії спеціяльних інтересів» — має нагоду пізнати, як задивляється вона на різні практичні справи американської політики.

В книзі багато місця відведено внутрішнім американським справам. Багато читачів може й не здає собі справи як скомплікована американська демократична система, скільки різних установ, комісій і комітетів на урядовому й півурядовому рівені мусить співпрацювати з урядом країни, щоб утримати її в рівноавзі. Труман, що свою політичну кар'єру зачинав з найменших виборчих урядів на низу в провінції, досконало і з власного досвіду визнається в тій системі та вводить туди за собою читача.

Уряд Заступника Президента має в собі більше почести як політичного значення. Звичайно дають туди людей, що не дуже визначаються своєю індивідуальністю. Приклад Трумана показав, що бувають вийнятки. Може над сподівання своїх сучасників виявив він велику мудрість у рішеннях і в акції — не вагався закладати вето проти схвалень Конґресу, енерґійно інтервеніював у штрайках. Помимо найкращої інгенції продовжувати політику і здійснюавти задуми свого попередника й учителя, Френкліна Рузвелта, він швидко орієнтується в правдивій московській натурі і відповідно до того приймає й позицію в розмовах з ними. «Москалі розуміють тільки одну мову: скільки маєте дивізій? Якщо не стрінемо Росії міцним п'ястуком і гострою мовою — буде нова війна». Випливом такого його становища була т. зв. доктрина Трумана, спрямована на мобілізацію вільного світу проти червоної небезпеки, а в слід за тим практичне її здійснювання, що зачалося пляном Маршала.

Труман опублікував свої спомини в 1955-1956 роках. До того часу публіка могла вже познайомитися з шоститомовими споминами Чорчіла, писали про події останніх рокіз теж інші державні діячі, м. і. Бирнс, перший міністр закордонних справ у кабінеті Трумана, відслонено частину таємниці тегеранських і ялтанських переговорів. Одним словом — багато дечого стал відме, чого не знали ми перед десяти роками. В споминах Трумана деякі речі знаходять своє підтвердження, деякі інше насвітлення, а деякі вперше виходять на яву. Він признає, що американський військовий штаб противився тактично-політичним плянам Чорчіла й Ідена під кінець війни. Чорчіл хотів зайняти Берлін, звільнити Прагу, іти якнайдалі на схід, щоб мати чим торгуватися з москалями після війни — переважила противна думка Айзенговера, з мілітарних міркувань.

Уступки Сталінові в Потсдамі мотивуються намірами ввести його в війну з Японією і заощадити життя американських вояків. Інші політики й військові фахівці доказували опісля, доволі переконливо, що це було непотрібне, — Японія стояла напередодні упадку.

Може не всім відомо, що хоч доля лондонського польського уряду була перерішена після того, як Міколайчик поїхав до Польщі, одначе це Труман був тим, що наглив визнати варшавський польський уряд і дав до того ініціятиву. Так само малохто знає, що нікому більше, як саме Труманові, завдячують жиди свій Ізраель Помимо неприхильної

думки майже всіх своїх політичних і військових дорадників, помимо опінії Департаменту Стейту, на велике невдоволення союзної Великої Британії — Труман уперто йшов до створення Ізраеля. Одинадцять хвилин після деклярації незалежности Ізраеля — на комплетну несподіванку для Департаменту Стейту — Труман визнав нову державу через проголошення свого пресового відділу.

Хоч як оправдує Труман себе і Маршала, не можна позбутися переконання, що обидва вони сильно причинилися до перемоги комунізму в Китаю, примусивши Чан Кай Шека шукати порозуміння з китайськими комуністами. Маршал змушував Чан Кай Шека до «коаліційного» кабінету з участю комуністів, щоб завести «демократію» на місце «диктатури Куо Мін Тангу». Обидва довели до того, що замість «диктатури Чан Кай Шека» прийшла «диктатура пролетаріяту» Мао Тсе Тунга.

Вершком зацікавлення стає в споминах Трумана корейська війна. Відважним і скорим своїм рішенням Труман урятував світ. Одначе багато американців думає, що спинився він на половині дороги, звільнивши Мек Артура з начального командування і задовольнившися «тридцятьвосьмою паралелею». Корейській справі присвячує Труман дуже багато сторінок і це одиноке фасцинуюче місце в його книзі, писаній дуже спокійним і річевим стилем. Живо описаний конфлікт з Мек Артуром у всіх його фазах.

Натомість не знайдемо ні одного слова про шпигунські афери, крадіжку плянів атомової бомби й усю підривну большевицьку роботу «закінчену процесом Розенбергів». Неначе б це для Трумана не існувало.

Для нас дуже болюче, що в споминах президента найбільшої світової потуги не знайшлося місця для української справи. Тільки мимоходом в одному місці згадує Труман про Україну, як про «кошик з хлібом», що її географічно зараховує до Заходу. Разом з Румунією і з Мадярщиною мала б вона засобляти харчами Середню і Західню Европу при допомозі системи каналів Північно-Чорне-Середземне море.

Труман признається, що ще в 1949 році рішився не кандидувати втретє на президента. У виборі свого наступника спинився він на Стівенсоні. Його похвали для Стівенсона в книзі, надрукованій з початком 1956 року, досить дивно відбивають від його постави в часі конвенції демократичної партії кілька місяців пізніше.

Як політик і цивільна людина не дуже полюбляє він генералів і це шило при всяких нагодах вилазить з мішка, а найбільше, коли мусів Труман погодитися з тим, що після нього президентом стане генерал Айзенговер, якому закидає демагогію і нельояльність у виборчій кампанії.

Кінчається книга спільним комунікатом Трумана й Айзенговера про тяглість американської політики незалежно від зміни в Білому Домі.

Книгу пише державний і політичний діяч, що займав найвищі становища в своїй країні. Одначе читаючи її, ви бачите поза президентом ЗДА звичайного собі Гаррі Трумана з Міссурі. Такого ж самого як вашого сусіда чи знайомого, пересічного американського громадянина, з його турботами, радощами й надіями. Тим хіба можна собі пояснити велику популярність Трумана, що дала йому перемогу в президентських виборах 1948 року, коли проти нього стояла майже вся велика американська преса, коли йшла з республіканського боку шалена агітація і коли навіть власна його демократична партія не в усьому з ним погоджувалася.

Не можемо зреферувати безлічі проблем з книги Трумана, можемо тільки дати раду: перечитайте книгу самі.

Зиновій Книш

ФРАНЦ ФОН ПАПЕН: МЕМУАРИ, (Нью Йорк 1953, ст. 634)

Людина, що перебула більш як 50 літ на службі своєї держави, має що розказати про своє життя і для того чи не замало 600 сторінок одинокого тому споминів. А коли державний і політичний діяч хватає за перо, щоб перелляти свої спогади на папір, то робить це звичайно з різних причин, з яких найважніша: передати свій досвід поколінню, що приходить йому на зміну. Коли він хоче бути об'єктивний і безсторонний, тоді твір його виходить цінним історичним документом пережитої доби, коли ж понесе його темперамент та охота зводити політичні порахунки з часто мертвими вже своїми противниками та суперниками — його спогади будуть тільки свідоцтвом слабости людської натури.

Що ж спонукало Франца фон Папена засісти за писання своїх споминів? Безсумніву, те саме, що всіх інших перед ним і по нім, але мав він до того ще й власну свою причину. Взагалі, німецька мемуаристика повоєнних років має на меті не так пустити світло на пережите минуле, як кинути проєкцію на майбутнє, обтяжене жахливими гріхами історії останніх літ. Не вільний від того і Папен. Власне, йому нема чого виправдувати себе самого. Його звільнили в нюрнберзькому процесі воєнних злочинців, перейшов він — хоч тяжче і довше — пізнішу німецьку денацифікаційну процедуру. Все ж таки був він співтворцем німецької історії останнього покоління і хоче він того чи не хоче мусить разом з усіма іншими відповідати перед світом за свій німецький нарід.

І ось Папен рисує перед нами картину німецького державно-політичного життя від початку цього століття. Читаючи книгу, запитуємо себе часто: для

кого пише її автор, для якого читача призначає свою книгу, для німецької публіки чи для англосаксонського світу? Мабуть і для одних і для других. Людина бистрої інтеліґенції і великої політичної культури зручно орудує пером, хоч уважний читач мусить вкінці прийти до переконання, що в автора, як німця, є тільки німецькі державно-політичні інтереси і тільки серпанком об'єктивности вони прикриті.

Папен старається розвіяти леґенду, що наросла довкола його особи за півстоліття, як зручного політичного шпига, закулісного махінатора, що ще в початках першої світової війни керував саботажною акцією в ЗДА, потім заманеврував старого президента Гінденбурґа до віддачі влади Гітлерові, підготовив австрійський «аншлюс» і накінець, як німецький амбасадор у Туреччині, промостив шлях до німецько-большевицького порозуміння напередодні другої світової війни.

Гітлера він осуджує, хоч не може виправдати німецького народу, що віддав на нього в останніх вільних виборах 5 березня 1933 року 40% всіх голосів. При тому винуватить частинно і Західній Світ, зачинаючи від президента Вілсона, що відновив еру націоналізмів у Европі своїм гаслом самовизначення народів, однак відмовив того самого права переможеним. Через те і через повалення монархії в Німеччині знищили альянти можливість створити з об'єднаної Центральної Европи найсильніше забороло проти большевизму. Тут у Папена відживає стара німецька концепція «Міттельевропи» під німецькою геґемонією, що мала б стати греблею проти слов'янських аспірацій і аґресій в Европі. На думку Папена західні альянти могли б повалити Гітлера, ще заки він прийшов до влади, якби усунули ґрунт з-під ніг його пропаганді покривдження німецького народу і грі на національно-патріотичних емоціях німців, прийнявши пропозиції поміркованих німецьких політичних кіл: скасувати репарації, уневажнити артикул Версайського Договору, що встановлював виключну вину німців за першу світову війну, признати німцям право до рівнорядности в оборонних зброєннях.

Дуже цікаві реляції Папена з часів його послування в Анкарі, де він трохи що не впав жертвою організованого Советами бомбового атентату.

Переповідаючи свої намагання скоротити безнадійну для Німеччини війну шуканням контактів до президента Рузвелта, згадує автор про дуже цікаву пропозицію, де говориться також і про Україну. Неозначені ближче американські політичні кола нав'язали контакт з Папеном через політичних німецьких еміґрантів у Туреччині і предложили йому мікрофільм з пропозиціями замирення під дискусію. Згадувалися там такі речі: залишення Німеччині провідної ролі в Центральній Европі; реставрація західніх границь; запевнення незалежности Польщі на сході; одначе тому, що Німеччина все ж таки з погляду прохарчування і забезпечення деякими сировцями не була самовистачальна, давалася пропозиція створити самостійну Україну, злучену якимсь неозначеними ближче економічними вузлами з Німеччиною. Папен ці пропозиції прийняв за базу до дальших розмов, одначе вимагав письменного запевнення Рузвелта, що згідний він неґоціювати на такій основі за ціну насильного усунення Гітлера й віддачі його під справедливий інтернаціональний трибунал. Зараз же проте додав від себе, що пункт про Україну вважає недоцільним, бо це спричинило б безконечні клопоти з москалями і через те годі було б утримати німецьку позицію на Сході. Для нас це не дивне. Папен рахує себе німецьким консерватистом-монархістом, а вони ще з часів Бісмарка дбали про корєктні взаємини з Москвою. Все ж цікаво, що Україна таки якусь ролю грала в таємних політичних комбінаціях другої світової війни.

Аматори сензацій знайдуть і для себе дещо в книзі Папена, зокрема там, де він описує «операцію Ціцеро», цебто шпигунську аферу в Анкарі, що довгий час давала німцям у руки всю таємну переписку й телеграми між англійським посольством в Анкарі й урядом у Лондоні.

Не можна відмовити рації деяким — хоч досить коротким — міркуванням Папена про склад, правні підстави існування та процедуру Нюрнберзького Трибуналу, якщо йдеться про участь у ньому представників Советського Союзу.

Скільки разів приходиться авторові виступити з критикою англійців чи американців, робить він це з дуже великою обережністю, хоч у його замітках не бракує нераз сарказму й тонкої іронії. Так і видно, що дуже йому залежить на прихильному їх настроєнні до німецького народу.

Пише Папен добре й цікаво і це найважніше, якщо йдеться про читача. Хто хотів би відсвіжити в своїй пам'яті політичні події останньої декади перед війною, тому не жалко буде перечитати цілі спогади.

Зиновій Книш

Росія.

Найбільші москалі в російській культурі (літературі) не є европейцями, і найбільші европейці в ній не є ніякими москалями.

д-р Юліян Вассиян

Л. Биковський

ДЕНВЕРСЬКА ГРУПА УВАН

Дня 17 листопада відбулася дев'ята, з черги, наукова конференція Денверської Групи УВАН у ЗДА. Головував на зборах проф. Ст. Глушко, секретарював з уряду інж. екон. Л Биковський.

Перший доповідав **д-р Богдан Винар** на тему — «До питання українсько-російських економічних взаємин». Доповідач, український економіст, від довшого часу працює над «історією української економічної думки». Першу частину своєї праці в цій ділянці, що обіймала добу до 1917 року, він доповідав уже дня 10 лютого 1956 на засіданні вищезгаданої наукової установи. Нинішня доповідь становить другу частину його дослідів і орієнтаційно обіймає час від 1917 до 1930 років. В опрацюванні знаходиться третя — остання — ачстина, від 1930 до 1956 років. Після її виголошення суцільність має бути віддана до друку.

Переглядаючи найновіші советські видання, присвячені вивченню економіки України, реферував д-р Богдан Винар, виринає питання, як насвітлюється в сучасну пору справа українсько-російських економічних взаємин і чи існує українська економічна думка, яка хоча б загально висвітлювала самостійно з вимогами сучасної політичної ситуації.

На підставі аналізи одної з новіших праць, «Очерки развития народного хозяйства Украинской ССР», виданої 1954 року, треба відповісти на поставлене питання негативно. Актуальні тепер тези советських авторів про рішальний вплив російського економічного комплексу на розвиток української економіки і рядом з тим твердження про додатні впливи советської економічної політики на вивершення економічних процесів на Україні поставленого питання не вичерпують і треба їх трактувати як звичайне пропагандивне твердження, згідно звимогами сучасної політичної ситуації.

Більше матеріялів для цього питання дає розгляд українсько-російських економічних взаємин в попередніх етапах, зокрема в часі більш ліберальної советської економічної політики, коли ще можна було говорити про певні «автономні» позиції української економічної думки, які не конче мусіли покриватися з загально російськими, чи пак всесоюзними інтересами.

Доповідач, коротко зупиняючись над економічними складниками, що відогравали немаловажну ролю в політичних взаєминах Советської Росії та УНР, насвітлив економічні позиції українського «національного» комунізму (боротьбисти, укапісти). В 20-тих роках в Україні приступлено було до широкого вивчення народнього господарства країни (праці ВУАН, господарських кол українського держ-пляну, українських економістів-аграрників тощо). В зв'язку з тим на сторінках тодішньої преси, як також на з'їздах президії держплянів, Ради Народнього Господарства СССР, з'їздах КП(б)У і т. д. відбулася широка дискусія між українськими і російськими економістами, яка й дає багато цінного матеріялу для нашого питання. Цитуючи цілу низку українських і російських авторів, доповідач підкреслив зокрема спротив українських чинників советським намаганням переводити коштом експлуатації (надмірної) господарських ресурсів України упромисловлення східніх областей СССР і рівночасно з тим висвітлив питання фінансової експлуатації України, яке й було досі розпрацьоване з під советськими українськими економістами.

Після затвердження першого п'ятирічного пляну і згодом з запровадженням суцільної колективізації, спротив українських економістів було зломано фізично. Наведений матеріял дає і відповідь на основне питання, скільки в осягненні сучасного стану, значить стану повного підпорядкування економіки України централізаційним настановам московського диспозиційного осередку, припадає на долю певних органічних процесів в економічному розвитку країни, а наскільки досягнено його за безпосередньою допомогою відкритого терору політичної системи.

В жвавому обговоренні доповіді д-ра Б. Винарала взяли участь: Л. Биковський, (інженер-економіст — Українська Господарська Академія), В. Виннич (економіст — університет у Ст. Пол, Міннесота), Олексій Миколайський, (економіст, кооперативний діяч). Сергій Кротюк (доктор економічних наук — Вища Економічна Школа в Мюнхені) і Іван Костюк, (магістер, Австрія). Дискутанти, підносячи фактичні й методологічні, на їхню думку, недотягнення доповіді, були згідні щодо цінности розвідки д-ра Б. Винара. Вона доповняє дотеперішні часткові матеріяли на цю тему історично-синтетичним опрацюванням.

В кінцевому слові доповідач вичерпно відповів на поставлені йому запити і зауваги. Одночасно зазначив, що повоєнний розвиток дискутованих у сучасну пору деяких децентралізаційних тенденцій буде, як було вище згадано, темою чергової й останньої його доповіді в цьому циклі тематики.

В наступній доповіді **інж. Л. Биковський** і **інж. Ю. Сластьон** інформували про «науково-організаційну подорож», що її вони відбули підчас вакацій 1956 року. Наслідком того відбулася дня 6 вересня цього наукова конференція Денверської Групи УВАН в місті Салт Лейк Сіті, Юта, з участю місцевих у-

країнських науковців. Дня 8 вересня відбулася доповідь інж. Л. Биковського про о. А. Гончаренка в Сан Франціско, при співучасті місцевих громадських діячів. Дня 11 вересня відбулася в Пало Алта, Каліфорнія, під керівництвом проф. В. Тимошенка нарада в справах Групи. Дня 16 вересня в Онтаріо, Каліфорнія, в Українському Національному Музею відбулася восьма наукова конференція Денверської Групи УВАН, при свівучасті місцевих українських науковців. Вислідом цих зусиль були певні посуви в напрямі організації української науки на заході ЗДА. Заходами Миколайського доповідь була ілюстрована апаратом на підставі листівок, мап, шкіців, світлин і проспектів, привезених з цієї подорожі.

Останнім доповідав **інж. Л. Биковський** про «Відвідини могили о. А. Гончаренка», що знаходиться в колишньому його хуторі «Україна», біля міста Гейвард, під Сан Франціско, Каліфорнія. Відвідини відбулися дня 9 вересня 1956 року. В склад делегації входили: Текля Денис, співучасниця Гончаренка, Іван Іванчук, організатор відвідин і інж. Л. Биковський. На могилі складено квіти від імені УВАН. Зараз виготовляється відповідна розвідка про цю подію. Доповідь була ілюстрована світлинами і кольоровим шкіцом обійстя Гончаренка, що його зробив інж. Ю. Сластіон, на підставі оповідань Л. Биковського.

Після накреслення пляну праці Групи на кадемічний рік 1956/1957. предсідник закрив збори, дякуючи доповідачам за їхні цінні й цікаві доповіді, дискутантам за їх обговорення і гостям за участь у засіданні.

Мандрівка по журналах

PREVUES, французький місячник, що виходить у Парижі під авспіціями «Когресу для Свободи й Культури», в числі 68 за жовтень 1956 року вміщає статтю Мієрі Мольнієра п. н. «Якого Заходу обронити?» написану з приводу появи книги Анрі Масі — «Окцидент і його призначення». Не маючи можности передати нашим читачам повного ходу думок тієї статті, зареєструємо тільки найцікавіші з них.

Цвинтарище історії вкрите мертвими цивілізаціями. Одні з них загинули, бо елементи їхньої матеріяльної могутности не вистачали для оборони їхньої духовости, інші тому, що розслабилася оживляюач сила духа і не давала сили рукам, що тримали зброю. В упадку цивілізації зовнішня пресія кінець-кінців завсіди рішала менше, як внутрішня депресія. Сьогодні в небезпеці наша Західня цивілізація. Вищість Окциденту нагромадили з собі багато суперечностей і антагонізмів, а теж і сумнівів у своїй духовій організації. Її панування — це було володіння економічною і мілітарною технікою. Одначе ніяка цивілізація не втрималася виключно вищістю своєї техніки. Сьогодні західня цивілізація стоїть перед загрозою не зо сторони рівної або вищої матеріяльної могутности. тільки зо сторони **волі** перейняти її вищу техніку, щоб її обернути проти Заходу. Окцидент міг би ще цілі десятиліття, а може й довше втримати свою супремацію в світі, якби його воля дорівнювала волі тих, що його заперечують і хочуть від звільнитися. Тут не йдеться про справедливість, бо це нічого спільного не має з мораллю — це справа відношення фактів. Для втримання влади есенціональне не те, чи воно **справедливе само по собі,** тільки чи воно **видається справедливе** тим, що її тримають. Влада хитається тоді, коли постають сумніви щодо її морально-справедливих основ. І тепер питання, чи сумнів родить слабість, чи слабість детермінує сумнів. Не легко це визначити в західній цивілізації.

Оборона Заходу вимагає не тільки негайних засобів економічних, стратегічних і політичних. До того необхідне духове відродження, воскресення його завмерлої душі. Яка вона і як її слід розуміти? Інакше розуміють її романсько-католицькі народи, інакше англо-саксонські, інакше в Європі, інакше в Америці. Що їх може втримати вкупі? Елементи небезпеки — безсумніву. Але єдність в обличчі небезпеки розпливається з моментом віддалення загрози, як це виявилося в корейській війні. Демократія? Цю саму морально-оправдуючу ідеологію висувають противники Заходу. Це ж саме можна сказати і про аргументи «людського поступу».

Якщо Захід хоче знайти об'єднуючу відпорну силу проти загрози для свого існування, він мусить шукати її в такому способі життя і розуміння його цілі, що були б спільні для громадянина Нью Йорку, Торонта, Лондону, Парижа, Антверпії, Гамбурга чи Міляно, і що знявся б вище понад національні й релігійні різниці та понад спадщинні конфлікти минулого.

Це останнє найменше зрозуміле з усіх виводів автора і бринить досить тривіяльно, тимбільше, що автор не розвиває ширше своєї думки. Одначе, в цілому, думки цікаві стимулюють до міркувань.

Revue Politique et Parlamentaire, ч. 661, жовтень 1956. Цей місячник — один з найстарших і найповажніших журналів на европейському континенті нажаль дуже рідко стрічаються в ньому статті з-під українського пера. З тим більшою приємністю відмічуємо в цьому числі виступ молодого українського науковця, спеціяліста в міжнародньому праві, омана Якимчука з Бельгії. В статті «До ревізії

хартії Об'єднаних Націй?» автор — подавши коротке порівняння цеї організації з її попередницею, Лігою Націй — спиняється на питанні потреби й можливости ревізії статуту цеї міжнародньої організації. Об'єднані Нації — проєкт передатомної цивілізації — щораз менше відповідають потребам грядучої доби. Ревізія статуту натрапляє на трудноші передусім юридичні, не могла б вона обминути вета великодержав. Тому застосовується вона «війакті» до нових умовин. Тут автор вилічує всі вияви того процесу: універсальна організація щораз більше місця дає регіональним пактам; деякі постанови хартії зовсім у практиці не стосуються, якби їх не було; постають нові дипломатичні інструменти; стосується розщирна або звужуюча інтерпретація деяких стимуляцій у хартії; і найважніше, тягар переноситься з передбаченого головного органу Об'єднаних Націй, Ради Безпеки, на Генеральну Асамблею — а все, щоб уникнути паралізуючого права вета. Довкола цього права, якого з політичних причин ніяк не можна уникнути, крутиться все як у завороженому колі. Є пропозиції, щоб його обмежити, розширити компетенції Генеральної Асамблеї, змінити склад Ради Безпеки, доповнивши її Індією, Японією та Німеччиною, як постійними членами, і багато інших.

Ініціятиву до дебат над зміною хартії дали ЗДА ще в 1948 році, схваливши в свойому Сенаті т. зв. резолюцію Ванденберга в справі обмеження права вета. Зарисувалися два бльоки: латинська Америка — за, орієнтальний бльок і колоніяльні держави — проти. Покищо справа застрягла в покликаному для її розгляду Комітеті.

«Київ», журнал літератури, науки ,мистецтва, критики й суспільного життя, ч. 5, вересень-жовтень 1956, містить дві цікаві історичні розвідки: д-ра Романа О. Климикевича «Київський Архистратиг» і Олександра Домбровського «Переказ про апостола Андрія на київських горах в історичному насвітленні. Перша розвідка займається зображенням архангела Михаїла в українській емблематиці й символіці від найдавніших часів, особливо як гербу міста Києва, київської землі, українських земель під російською а потім під большевицькою окупацією, цілої України в федерації Польща-Русь-Литва і як династичного знаку Мономаховичів у 12 і 13 століттях та його відродження, як небесного покровителя України, в часах нової державности. «Київський Архистратиг супроваджав український нарід на його твердому життєвому шляху через вісім століть. Його гербове значення і його зображення змінялися, як змінялася доля нації. Незмінна була тільки його символіка, як вислів нашої духовости і Провидінням дана напрямна для України — Святого Воїна в боротьбі проти темних сил» — такими словами кінчає автор.

Якась таємна, містична сила пливе з того стародавнього знаку України і її не в силі знищити інтернаціональні серп і молот на червоному прапорі.

Друга розвідка, про леґенду св. Андрія Первозванного на київських горах, витримана в науково-історичній формі може не промовляє до читача легкістю стилю і керез те більшою зрозумілістю змісту. Але вона заторкує одне з найважніших заложень історичної місії України — «духово-культурроги». Легенда про Андрія Первозванного була пер..го примату й післанництва України на Сході Єв...м кроком Києва на шляху до Третього Риму — ...жаль дорога повела його в інший бік. В одному з дальших чисел нашого журналу матимемо можливість дати про те глибоку історіофічну студію з-під пера покійного д-ра Юліяна Вассияна.

—

ABN Correspondence № 10-12, Oct. December 56 між іншими подає перебіг візити Ярослава Стецька в Туреччині влітку ц. р. Якщо п. Стецько їздить по світі в характері Голови АБН, організації, в якій він репрезентує ЗЧ ОУН, популярно звані «бандерівцями», і в тій якості дає інтерв'ю, складає декларації і дописує до преси — ніхто не може йому закинути того права, під умовою, що зберігатиме він національну гідність і не буде наражувати на сміх українського імени. Кожному, кому це не подобається, п. Стецько міг би відповісти — зроби ліпше, коли потрапиш. Та справа міняється, коли п. Стецько виступає в ролі «колишнього прем'єра Вільної України», «колишнього прем'єра національного українського уряду, «першого прем'єра національного українського уряду Вільної України», чи як він там ще себе називає. Чужий світ привик, що після 1945-1947 років з'явилася в ньому повінь міністрів урядів сателітних країн і схильний у добрій вірі трактувати п. Стецька як одного з них. А тимчасом є велика різниця між кожним найменш знаним міністром найменшої країни з-поза залізної заслони і поміж п. Стецьком. Бо вони були членами урядів, що або вийшли з виборів — які б вони не були ці вибори — або на підставі домовлення всіх діючих у їхніх країнах політичних сил. А п. Стецька щонайвище можна вважати представником одної з політичних українських груп, що заінсценізувала злощасний інцидент 30 червня 1941 року у Львові **сама одна і в своїм власнім імені,** не знайшла підтримки в українському народі і через те ефемеридне існування її «уряду» розплилося в нічому. ABN Correspondence — орган, призначений для неукраїнських читачів. Ми не знаємо, скільки людей його читає і чи взагалі хто його читає крім найвужчих кол АБН, але виводити там титул «прем'єра українського уряду» це щонайменше нетактовно. Можна жаліти, що пропаганда української справи за кордоном не йде з одного центру, хоч і можна декому радіти частинними успіхами хочби одної з політичних груп, але не можна виставляти на посміховище атрибутів маєстату української державности.

«Визвольний Шлях», листопад 1956. Старий ветеран націоналістичної полеміки, Дмитро Донцов, нагострив перо і рушив до атаки на «плебеїв» та інших «Санчо Пансів». Не бувши самі прихильниками «плебеїв» в українській політичній дійсності, не без симпатії читаємо його рядки, як завжди блискучі своїм стилем, темпераментом та гризучі противника їддю, — дарма, що на сторінках органу нам досить далекого з політично-програмового боку. І Донцов нас переконав. Розторощив усіх плебеїв, Швейків і Санчо Пансів і так убогої української дійсности. Та й не трудно було цробити, та ще й Донцову, якого перо гостріше списа. Але в одному нас не переконав автор, не показав нам антитези українського плебеє, ідеального в його розумінні типа «окремої раси людей». Дав нам приклад чужинця, турка д-ра Аріна Енгіна, та й стільки. І хоч кінчає переконанням, що люди цього нового типу вже є в Україні та на еміґрації, то залишає нас у незрячій темноті, де за ними шукати. Тут мусимо хіба здаватися на власний наши інстинкт, а цей напевно не заведе нас до тої «окремої раси», що віддає свої сторінки на інтерв'ю д-рові Енґінові і на статті д-рові Донцову.

«United States News and World Report», 30 листопада 1956, дає відповідь своїм читачам на запити про народовбивство в зв'язку з недавніми подіями в Мадярщині. Даючи дефініцію народовбивства як систематичного винищування цілого народу або більшої групи населення безпосереднім убиванням або масовими депортаціями, редакція тижневика відповідає потакуюче на це питання в відношенні до Мадярщини, бо за свідоцтвом делегата ЗДА до Об'єднаних Націй, з одного тільки Будапешту вивезено 16.000 людей до половини листопада. На питання, чи большевики практикували народовбивство в минулому, подає, що в 1943-1944 роках депортували вони кримських татар і чотири національні меншості на Кавказі, а в 1941 році — около пів мільйона німців з-над Волги. Також від 1940 року большевики депортували більш як 600.000 балтійців, около 10% усього населення трьож надбалтійських країн.

На тому кінець. Нема ніже слова про українців, що в народовбивчій політиці москалів від 1918 року стратили більше людности, як мадяри, татари, балтійці й надволжанські німці докупи. Чи редактори цього тижневика не знають чи не хочуть того знати — не вміємо сказати. Коли ж узяти до уваги, що цей тижневик — один з найповажніших політичних журналів у ЗДА, про який говорять, що він дуже часто віддзеркалює думку Департаменту Стейту, гадаємо, що його редактори добре орієнтуються в політиці в найдальших закутках світа і нема підстави припускати, що не знають вони про Україну та відношення її до Москви. Коли долучуються вони до загальної «конспірації мовчанки» довкола української справи в світі, то є для того відповідальні політично-репрезентативні чинники українців у ЗДА, що повинні звертати на те їхню увагу.

«Вітчизна», ч. 10, жовтень 1956. В місяцях червні -липні ц. р. група советських туристів вибралася в подорож довкола Європи теплоходом «Пабєда». Випливла з Одеси і вернулася через Ленінград. Серед неї були й українці й ось один з них, Борис Буряк, описує свою дорогу в репортажі «Пабєда пливе навкола Європи». Напевно багато українців уважно читали цей репортаж, бо ж не всі можуть налеати до тих щасливців, що їм вільно виїжджати за кордон, нехай і в організованій та контрольованій МВД прогульці. Що ж вони могли там перечитати? Описи природи европейських країн, старовинні пам'ятки культури — будівлі, різьби, образи — все те можна почитати не поїхавши далі, як трамваем до бібліотеки. А от люди, суспільні відносини, як воно там у «капіталістичних» і «буржуазних» країнах — це цікаво. Не можна вимагати від автора репортажу, що має бути надрукований у большевицькій пресі, щоб восхвалював чужі країни вище «дорогої радянської Вітчизни». Але й ганьбити занадто не можна, бо ж це подорож для підкреслення дружби з «радянським народом» і його миролюбности по дусі заяв світових комівояжерів Хрущова-Булганіна. Тому й співчувати можна авторові, як тому Савці, що йому нема долі ні на печі ні на лавці. Отже, ввесь простий нарід у Європі підкреслює свою дружбу й прихильність до СССР радісними вигуками й скандуванням московських слів «харашо», «здраствуйте» чи інших, а ввесь офіційний світ насуплений і набурений, при чому італійський сільський поліцист пішов аж так далеко, що «навмисне» показав туристам на Капрі фальшивий напрям, кудою йти до колишньої вілли Ґоркого. В портах, звичайно, скрізь стоять американські й англійські воєнні кораблі, американський доляр експлуатує грецьких та італійських робітників, — перші розкопують для нього свою старовину, а другі носять у носилках знуджених американок. Стрічався автор репортажу і з українськими еміґрантами в Парижі, що в них єдине бажання — якнайшвидше вернутися в Україну. Не маємо підстави не вірити авторові, що в величезної більшости українських еміґрантів справді живе таке бажання, та тільки дозволимо собі висказати сумнів, чи хочуть вони вертатися «під високу руку товариша Хрущова». Різниця між большевицькою і вільною Україною для них таки велика.

Дивним дивом екскурсія прогульковців стрічала самі тільки вияви захоплення Советським Союзом і не натрапила на людей, що їх не обдурить миролюбна советська машкара, а їх в Європі немало. Що ж, поїхав на прогульку — то пиши, а коли вже писати — то по наказу.

Як інакше виглядав би такий репортаж, коли б у подорож по Європі пустилася група вільних українських журналістів.

ВІСТІ З ЦЕНТРАЛЬНОЇ УПРАВИ ОДВУ

1. Конференція Суспільно-Громадських Організацій.

Перед минулорічним З'їздом ОДВУ та його Братніх Організацій у Дітройті відбулася в днях 31 серпня і 1 вересня Друга Конференція Суспільно-Громадських Організацій. Участь у ній узяли п'ятнадцять уповноважених представників таких Організацій:

1. Організація Державного Відродження України
2. Український Золотий Хрест
3. Молоді Українські Націоналісти ЗДА
4. Академічне Товариство «Зарево» в ЗДА
4. Українське Національне Об'єднання Канади
6. Українська Стрілецька Громада
7. Організація Українок Канади ім. Ольги Басараб
8. Молоді Українські Націоналісти Канади
9. Українська Національна Єдність у Франції
10. Український Визвольний Фонд Канади

В письмовій формі становище до предмету нарад Конференції подали такі Організації:

11. Українське Товариство «Відродження» в Аргентіні
12. Український Хліборобсько-Освітній Союз у Бразілії
13. Об'єднання Українців у Великій Британії
14. Українська Служба в Німеччині.

На нарадах цих ідеологічно споріднених Сестрінних Організацій, що проходили в дружній і діловій атмосфері, передискутовано низку актуальних справ з ділянок організаційної, інформативної, видавничої, молоді, допомогової та поширення акції «Українського Визвольного Фонду».

Конференція дійшла однозгідно до таких заключень:

1. Необхідність дальшого посилення зв'язку між суспільно-громадськими організаціями.

2. З метою підсилення того зв'язку продовжувати видавання бюлетеню «Єдність» з доцьогочасною наміченою тематикою, зобов'язуючи суспільно-громадські організації до співпраці в ньому.

3. З уваги на конечність допомогової акції друзям в Європі, посилити діяльність «Українського Золотого Хреста» в ЗДА і в Канаді. Координацією допомогових акцій в Європі займеться «Українська Служба» в Мюнхені.

4. Усунути незорганізований кольпортаж націоналістичних видавництв на всіх теренах. Розбудувати мережу кольпортерів для поширення кількости читачів і передплатників націоналістичних видань. Окрему увагу приділити розбудові «Українського Націоналістичного Видавництва в Європі та журналу націоналістичної думки, що має стати центральним органом націоналістичного руху.

5. Пожвавити кампанію за приєднанням нового членства в ряди суспільно-громадських організацій, що на їх терені діяння є ще багато українського елементу, невключеного в жодні українські організації. Найкращий шлях до того — агресивне поширювання націоналістичних ідей, як мобілізуючого фактора для нових кадрів.

6. Скріпити акцію «Українського Визвольного Фонду» для допомоги визвольним змаганням українського народу.

7. Створити координаційний осередок усіх юнацьких націоналістичних організацій. Для унапрямлення змісту їнхьої праці. Видавати «Смолоскип», як журнал націоналістичних організацій молоді.

Підтримати «Стипендійний Фонд ім. Олега Ольжича», а де його ще нема — зорганізувати його.

Конференція Суспільно-громадських Організацій вислала свої привіти Голові ПУН, генерал-хорунжому Миколі Капустянському, професорові А. Грановському, суспільно-громадському референтові ПУН, і подяку всім тим суспільно-громадським організаціям, що причинилися до успіху Конференції.

Після закінчення своїх нарад, Конференція видала понижчий

КОМУНІКАТ

Спільної Конференції Суспільно-Громадських Організацій, відбутої в днях 31 серпня і 1 вересня 1956 року в Дітройт, Міш., ЗДА.

В Конференції взяли участь представники поодиноких Організацій, а це: Організації Державного Відродження України та його Братніх Організацій у ЗДА, Українського Золотого Хреста, Молодих Українських Націоналістів ЗДА і Академічного Товариства «Зарево», — Українського Національного Об'єднання Канади і його Братніх Організацій, Української Стрілецької Громади, Організації Українок

Канади, Молодих Українських Націоналістів Канади, Український Визвольний (Одноцентовий) Фонд Канади, Українська Національна Єдність у Франції, Організація «Відродження» в Аргентіні та Український Хліборобсько-Освітній Союз у Бразілії.

1. Приявні однозгідно стверджують необхідність дальшого посилення всесторонньої моральної, матеріяльної і політичної допомоги українським визвольним змаганням для осягнення повної незалежности українського народу.

2. Приявні представники окремих організацій заявилися за посиленням співпраці в усіх спільних для них ділянках. В цілях взаємної інформації між згаданими суспільно-громадськими організаціями рішено продовжувати видавання спільного інформаційного бюлетеню «Єдність».

3. В справах видавничих, допомогової акції, співпраці молодечих організацій, Конференція однозгідно прийняла спільні підсумки, що їх кожна з Організацій-учасників постарається зреалізувати в своїй практичній діяльності, взявши до уваги питоменності кожнього терену.

4. Приявні стверджують потребу активної підтримки діяльности загального характеру координаційних українських інституцій, як ПАУК, і крайових, як УКК в ЗДА, КУК у Канаді, УНР в Південній Америці в їхній праці для завершення повної консолідації.

Президія Конференції

II. Надзвичайна Конференція ОДВУ

В дні 29 і 30 грудня 1956 Центральна Управа ОДВУ скликала Надзвичайну Конференцію ОДВУ і Братніх Організацій з таким порядком нарад:

1. Відкриття Конференції.
2. Вибір Президії.
3. Звіти Референтів Центральної Управи
4. Дві основні доповіді.
5. Звіт Дирекції Друкарні й Книгарні та їх пропозиції
6. Дискусія над пропозиціями
7. Схвалення постанов і резолюцій
8. Запити і внесення.
9. Закриття Конференції.

В Конференції взяли уачсть члени Центральної Управи ОДВУ, Головної Управи УЗХ, Головної Управи МУН, Крайової Екзекутиви «Зарево», представники Відділів усіх тих Організацій, представники Друкарні й Книгарні.

III. Організаційні справи.

В місяці грудні-січні всі Відділи повинні відбути свої Річні Загальні Збори, повідомляючи про те письмово своїх членів найменше на тиждень перед речинцем Зборів. В котрому Відділі бажаний приїзд делеґата від Центральної Управи, слід про те повідомити Центральну Управу два тижні наперед. Кошти подорожі відпоручника покриває Відділ.

Якнайскоріше після Загальних Зборів Відділи перешлють до Центральної Управи відпис протоколу Зборів та поіменний список новообраних членів Управи.

Окружні Управи відбувають свої Збори в місяці лютому і теж пересилають до Центральної Управи відписи протоколів Зборів та списки членів нових Управ.

IV. Нова книжка

В найближчому часі прийдуть на адреси Відділів книжки проф. Юрія Бойка п. н. «Шевченко на тлі західньо-европейської літератури». Ці на книжки — дол. 1.00 Ця книжка відомого українського культурного і громадського діяча повинна знайтися в руках кожного українця.

НАДІСЛАНЕ ДО РЕДАКЦІЇ

1. Українське Православне Слово,, Рік 7, ч. 11,
2. Бюлетень Українського Інформаційного Бюра, Мюнхен, ч. 7 з 27 жовтня 1956.
3. «Голос Спасителя», релігійний місячник, Йорктон, рік 28, ч. 11, листопад 1956.
4. «Київ», журнал літератури, науки, мистецтва, критики й суспільного життя, рік 7, ч. 5/38, вересень-жовтень 1956.

MR. I. JANOWYCH
162 W. ISABEL ST.
ST. PAUL 7, MINN.

INDEPENDENT UKRAINE
COOPER STATION P. O. BOX 4,
NEW YORK 3, N. Y.

Return Postage Guaranteed

PRINTED MATTER